

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

Evidenčné číslo: 102004/I/2023/36114638417314564

**UDRŽATEĽNOSŤ V ZMYSLE EURÓPSKEJ
ZELENEJ DOHODY V KONTEXTE
CESTOVNÉHO RUCHU**

Diplomová práca

2023

Bc. Sofia Miškeje

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

UDRŽATEĽNOSŤ V ZMYSLE EURÓPSKEJ
ZELENEJ DOHODY V KONTEXTE
CESTOVNÉHO RUCHU

Diplomová práca

Študijný program: manažment cestovného ruchu

Študijný odbor: ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: katedra cestovného ruchu

Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Roman Lacko, PhD.

Bratislava 2023

Bc. Sofia Miškeje

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne, a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum: 22.04. 2023

.....

Bc. Sofia Miškeje

Pod'akovanie

Touto cestou by som chcela pod'akovať môjmu školiteľovi doc. Ing. Romanovi Lackovi, PhD. za odborné rady a vedenie. V neposlednom rade by som chcela pod'akovať celej mojej rodine za podporu počas celého môjho štúdia.

Abstrakt

MIŠKEJE, Sofia: *Udržateľnosť v zmysle Európskej zelenej dohody v kontexte cestovného ruchu* – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta; Katedra cestovného ruchu. – Vedúci záverečnej práce: Ing., doc. Roman Lacko, PhD. – Bratislava: OF EU, 2023, počet strán 55.

Cieľom záverečnej práce bolo definovať čo je Európska zelená dohoda a udržateľnosť v kontexte cestovného ruchu a jej možná aplikovateľnosť na hotelierstvo. Práca je rozdelená do 4 kapitol. Obsahuje 2 grafy, 3 tabuľky a 8 obrázkov. Prvá kapitola je venovaná vymedzeniu pojmov Európska zelená dohoda, udržateľný cestovný ruch a udržateľnosť v hotelovom priemysle. V ďalšej časti sa charakterizuje stanovený hlavný cieľ, parciálne ciele, opis objektu skúmania a metodika písania diplomovej práce. Záverečná kapitola sa zaoberá už existujúcimi a nami navrhnutými zelenými opatreniami v konkrétnom hoteli Ibis Bratislava centrum. Výsledkom riešenia danej problematiky je, že zelené projekty, ktoré sme v diplomovej práci pre tento hotel navrhli sú aplikovateľné, čo sme zhodnotili na základe rozhovoru s vedením hotela.

Kľúčové slová:

Európska zelená dohoda, udržateľný cestovný ruch, hotelierstvo, Accor, Hotel Ibis Bratislava centrum

Abstract

MIŠKEJE, Sofia: *Sustainability in terms of European Green Deal in the field of tourism.*
– University of Economics in Bratislava. Faculty of Commerce; Department of Services
and Tourism. – Advisor: Ing., doc. Roman Lacko, PhD. – Bratislava: OF EU, 2023, 55
pages.

The goal of the final thesis was to define what the European Green Deal and sustainability are in the context of tourism and its possible applicability to the hotel industry. The thesis is divided into 4 chapters. It contains 2 graphs, 3 tables and 8 pictures. The first chapter is dedicated to defining the terms European Green Deal, sustainable tourism and sustainability in the hotel industry. The next part describes the set primary objectives, partial goals, object of investigation and methodology of elaboration of the thesis. The final chapter deals with already existing and proposed green measures in the hotel Ibis Bratislava centrum. The result of solving the given problem is that the green projects that we proposed in the diploma thesis for this hotel are applicable, which we evaluated based on the interview with the hotel management.

Key words:

European Green Deal, sustainable tourism, hotel industry, Accor, hotel Ibis Bratislava centrum

Obsah

Úvod	10
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	12
1.1 Európska zelená dohoda	12
1.1.1 Transformácia našej ekonomiky v spoločnosti	15
1.2 Udržateľný cestovný ruch.....	17
1.2.1 UNWTO	20
1.2.2 Zelené pracovné miesta	22
1.2.3 Ekoturizmus	23
1.2.4 Pripravenosť zmeniť cestovné návyky obyvateľov Európy na viac udržateľnejšie.....	24
1.3 Udržateľnosť v hotelierstve	26
2 Cieľ práce	29
3 Metodika práce a metódy skúmania	30
3.1 Metódy použité v teoretickej a praktickej časti diplomovej práce	31
3.2 Objekt skúmania	32
4 Výsledky práce a diskusia	34
4.1 Konkrétne udržateľné opatrenia Accor hotelov.....	34
4.1.1 Z pohľadu ľudí	34
4.1.2 Z pohľadu potravín	35
4.1.3 Z pohľadu budov.....	36
4.2 Existujúce udržateľné opatrenia v hoteli Ibis Bratislava centrum	36
4.3 Navrhované udržateľné opatrenia pre hotel Ibis Bratislava centrum	38
4.3.1 Fotovoltaická elektráreň.....	38
4.3.2 Vysokotlakové sprchové hlavice	43
4.3.3 Izbový istič energie	44
4.3.4 Sumarizácia navrhovaných opatrení	45
4.4 Rozhovor s vedením hotela Ibis Bratislava	46
4.5 Diskusia	49
Záver	51
Zoznam použitej literatúry	53

Zoznam skratiek

EÚ – Európska únia

EZD – Európska zelená dohoda

CO₂ – Oxid uhličitý

OSN – Organizácia Spojených národov

CR- Cestovný ruch

Úvod

Európska zelená dohoda (European Green Deal) je ambiciózná stratégia EÚ zameraná na dosiahnutie klimatických a environmentálnych cieľov do roku 2050. V súvislosti s cestovným ruchom, ktorý patrí medzi odvetvia s významnými dopadmi na klímu a životné prostredie, sú v rámci Európskej zelenej dohody navrhnuté opatrenia, ktoré majú za cieľ zvýšiť udržateľnosť cestovného ruchu a znižovať jeho negatívne dopady. Medzi tieto opatrenia patria napr. znižovanie emisií CO₂ a iných skleníkových plynov, pretože cestovný ruch produkuje významné množstvo týchto emisií a iných skleníkových plynov. Európska zelená dohoda zaväzuje EÚ k dosiahnutiu neutrality emisií CO₂ do roku 2050 a cestovný ruch musí byť súčasťou tohto úsilia. Krokmi, ktoré môžu byť podniknuté, sú napríklad podpora udržateľných dopravných prostriedkov, ako sú bicykle alebo verejná doprava, alebo zvyšovanie energetickej účinnosti hotelov a iných ubytovacích zariadení. Ochrana biodiverzity a krajiny tiež spadá pod kritéria Európskej zelenej dohody. Cestovný ruch má vplyv na biodiverzitu a krajinné charakteristiky. Preto je dôležité podniknúť kroky na zmiernenie týchto vplyvov, napríklad zavedením limitov pre návštevnosť niektorých lokalít, alebo podporou udržateľného cestovného ruchu, ktorý sa zameriava na ochranu prírodného a kultúrneho dedičstva. Súčasťou Európskej zelenej dohody je aj zvyšovanie vedomostí a informovanosti o vplyve cestovného ruchu na klímu a životné prostredie. Toto môže byť dosiahnuté napríklad prostredníctvom kampaní na podporu udržateľného cestovného ruchu alebo prostredníctvom edukácie turistov o tom, ako môžu prispieť k udržateľnosti cestovného ruchu. V záujme udržateľnosti cestovného ruchu v rámci Európskej zelenej dohody sa musia podniknúť kroky na zníženie emisií skleníkových plynov a všetkých ďalších spomínaných kritérií. V tejto práci sa zaoberáme problematikou udržateľnosti v hotelovej sfére, konkrétne spoločnosti Accor, ktorá vlastní viac ako 5300 hotelov po celom svete a patrí k hotelovým sieťam, ktoré si na udržateľnosti vo svojich hoteloch dávajú veľmi záležať. Pod ich hotelovú sieť patrí aj hotel Ibis Bratislava centrum, ktorý sa nachádza v našom hlavnom meste a tiež prijíma opatrenia, ktoré spadajú po štandardy udržateľnosti spoločnosti Accor. Pod tieto štandardy patrí napríklad nulové používanie plastov v celom hoteli alebo čo najnižšie možné plytvanie jedla. My sme sa v tejto diplomovej práci snažili prísť s ďalšími zelenými návrhmi, ktoré sú v súlade s Európskou zelenou dohodou a dali by sa v tomto

hoteli zrealizovať a predstaviť ich vedeniu Ibis Bratislava centrum, aby sme si overili ich uplatniteľnosť v praxi.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Európska únia sa už dlho snaží o vedúce postavenie v politike boja proti zmene klímy. Prvé klimatické zmeny boli prijaté už v roku 1992 s cieľom obmedziť globálne otepľovanie. V roku 2001 EÚ posilnila svoju legitimitu medzinárodného lídra pri riešení klimatických zmien a zaistila dostatočný počet stúpcov, aby mohol Kjótsky protokol vstúpiť do platnosti aj napriek odchodu Spojených štátov amerických (Parker, Karlsson, Hjerpe, 2007). Európska únia spustila v roku 2005 schému obchodovania s emisiami ETS, ktorá predstavuje najvýznamnejší svetový systém obchodovania s emisiami skleníkových plynov a bola vlajková loď klimatickej politiky EÚ (Kulovesi, 2017). O dva roky neskôr prijala komplexný klimatický legislatívny balík. Na konferencii OSN v Kodani v roku 2009 sa medzinárodnému spoločenstvu nepodarilo zabezpečiť globálnu dohodu o obmedzení emisií skleníkových plynov. Napriek tomu EÚ pokračovala v presadzovaní svojej domácej politiky a navrhli nové klimatické ciele na rok 2030 (Szulecki, 2016). Parížska klimatická dohoda z decembra 2015 bola pre diplomáciu EÚ úspechom a povzbudila úniu, aby zvýšila znižovanie emisií, obnoviteľnú energiu a ciele energetickej efektívnosti smerom nahor (Oberthur, 2019). Po roku 2016 sa k moci dostali lídri ako napríklad Donald Trump v USA alebo Jair Bolsonaro z Brazílie, ktorí spochybňovali opatrenia EÚ ohľadom globálnej klímy, aj keď Európska únia predstavovala čoraz viac dôkazov o klimatickej kríze (Vihma, 2019). Tá aj napriek tomu naďalej považovala klimatickú politiku za prioritu. Európska komisia, ktorej predsedala Ursula von der Leyen, ktorá svoj mandát začala v decembri 2019 urobila z energetického prechodu jeden zo svojich hlavných cieľov a oznámila, že bude presadzovať „Európsku zelenú dohodu“. Zelená dohoda môže byť konceptualizovaná ako plán kľúčových politík pre klimatické agendy EÚ, na základe ktorej komisia začala a bude pokračovať vo vývoji legislatívy a stratégie od roku 2020 (European Commission, 2019).

1.1 Európska zelená dohoda

Aktuálne je Európska zelená dohoda najväčšou prioritou terajšej Európskej komisie pod vedením Ursuly vo der Leyen. Európska komisia pripravila plán na zelenú transformáciu hospodárstva v celej Európskej únii pre udržanie udržateľnej budúcnosti. Nie len Európa, ale aj celý svet sa bude musieť popasovať s náročnejšími a častejšími

výzvami v zmysle zmeny klímy, životného prostredia a zastavenia straty biodiverzity. Nástroj ako čeliť týmto výzvam a snažiť sa ich premeniť na príležitosti predstavuje práve Európska zelená dohoda (See Goldthau, Sitter, 2019). Hlavným cieľom EZD je, aby sa do roku 2050 Európa stala úplne prvým klimaticky neutrálnym kontinentom. Aby bolo možné dosiahnuť tento dlhodobý cieľ, je potrebné aby čisté emisie skleníkových plynov, ktoré vyprodukovali Európske štáty, boli do roku 2050 nulové. Znamená to, že štáty EÚ budú môcť vyprodukovať len také hodnoty CO₂, ktoré budú vedieť umelé a prírodné zachytávače zachytiť. Ďalší cieľ EZD je oddeliť hospodársky rast od využívania zdrojov a tak zabezpečiť, aby boli pripravované zmeny inkluzívne a spravodlivé a nemožno zabudnúť na žiadny región či jednotlivca.

Európsku zelenú dohodu predstavuje viacero nosných prvkov. Tieto najdôležitejšie prvky predstavujú zvýšenie ambícií Európskej únie v oblasti zmeny klímy pre rok 2030 a 2050, ale tiež dodávky cenovo dostupnej a čistej energie. EÚ sa na základe EZD sústreďí na rozširovanie medzinárodnej spolupráce v rámci energetickej infraštruktúry, posilnenie produkcie energií z obnoviteľných zdrojov a boj proti energetickej chudobe. Za ďalšie sa EÚ podľa EZD plánuje zamerať na efektívnejší rozvoj obehového hospodárstva, hlavne v tých odvetviach, ktoré sú náročné na zdroje ako napr. plasty, textilný priemysel, stavebníctvo či elektronika a vplývať pozitívne na správanie spotrebiteľov. Pod oblasti, ktoré sa budú riešiť spadajú aj energeticky náročné oblasti ako je doprava alebo obnova a výstavba budov, ktoré v súčasnosti predstavujú obrovský podiel na emisiách skleníkových plynov. Vypracovanie a nasledujúca implementácia stratégie „Z farmy na stôl“ by mala mať za následok udržateľnejšiu potravinovú politiku spoločným zapojením všetkých fáz potravinového reťazca, aby bola zároveň aj v súlade so Stratégiou EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030. Práve tieto spomenuté stratégie by mali spoločnými silami zabezpečiť ochranu ekosystémov, prírody, biodiverzity a ich služieb.

Prvýkrát bola Európska zelená dohoda predstavená 11.12. 2019 v Bruseli a je súčasťou pre naplnenie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj a prijatých záväzkov v rámci Parížskej dohody. Aby mohli byť naplnené jej ambiciózne ciele sa postupne prijíma rad čiastkových opatrení vo všetkých spomínaných oblastiach. Ich charakter je prierezový a komplexný, a preto si bude vyžadovať spoluprácu na medzinárodnej úrovni aj na úrovni EÚ, ako aj koordináciu a zapojenie všetkých zložiek a aktérov spoločnosti. Veľmi dôležité je, aby okrem dosahovania stanovených ambícií boli opatrenia aj nástrojom na

stimuláciu hospodárskeho rastu, tvorbu pracovných miest a podporu podnikov (Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, 2022).

Výhody Európskej zelenej dohody predstavujú zlepšenia života, zdravia a blahobytu terajším, ale hlavne budúcim generácia tým, že poskytnú:

Obrázok č.1 Implementácie Európskej zelenej dohody v životoch ľudí

čerstvý vzduch, čistá voda, zdravá pôda a biodiverzita

zrekonštruované, energeticky úsporné budovy

čistejšie energie a špičkové čisté technologické inovácie

produkty s dlhšou životnosťou, ktoré možno opraviť, recyklovať a znovu použiť

zdravé a cenovo dostupné potraviny

viac verejnej dopravy

budúce pracovné miesta a školenia zručností pre prechod

globálne konkurencieschopný a odolný priemysel

Zdroj: commission.europa

Medzi kľúčové kroky návrhu Európskej zelenej dohody v časovom harmonograme patria:

- **December 2019:** Komisia predstavuje Európsku zelenú dohodu, ktorou sa zaväzuje dosiahnuť do roku 2050 klimatickú neutralitu
- **Marec 2020:** Komisia navrhuje európsky právny predpis v oblasti klímy, ktorým sa cieľ klimateckej neutrality do roku 2050 stal súčasťou záväzného právneho predpisu
- **September 2020:** Komisia navrhuje nový cieľ EÚ znížiť čisté emisie do roku 2030 aspoň o 55% a dopĺňa ho do európskeho právneho predpisu v oblasti klímy
- **December 2020:** Európski lídri schvaľujú navrhnutý cieľ komisie znížiť čisté emisie do roku 2030 aspoň o 55%
- **Apríl 2021:** Politická dohoda Európskeho parlamentu a členských štátov o európskom právnom predpise v oblasti klímy
- **Jún 2021:** Európsky právny predpis v oblasti klímy nadobúda účinnosť
- **Júl 2021:** Komisia predstavuje balík návrhov na premenu hospodárstva, ktorá povedie k dosiahnutiu klimatických cieľov do roku 2030. Európsky parlament a členské štáty prerokujú a prijmú balík právnych predpisov, ktoré umožnia dosiahnuť klimatické ciele do roku 2030
- **September 2021:** Nový európsky Bauhaus: nové opatrenia a financovanie
- **Október 2022:** Rada a Európsky parlament dosahujú predbežnú politickú dohodu o prísnejších emisných normách CO₂ pre nové osobné automobily a dodávky
- **Rok 2030:** EÚ má znížiť emisie v porovnaní s úrovňou z roku 1990 aspoň o 55%
- **Rok 2050:** EÚ sa má stať klimaticky neutrálnou

(Consilium Europa, 2019)

1.1.1 Transformácia našej ekonomiky v spoločnosti

Klimatické zmeny predstavujú najväčšiu výzvu aktuálnej doby, ale tiež príležitosť na vybudovanie nového ekonomického modelu. Všetkých 27 členských štátov sa zaviazalo zmeniť aktuálnu situáciu a naplniť určené ciele, čo by malo vytvoriť nové

príležitosti pre inovácie, pracovné miesta a investície. Zároveň zabezpečí príležitosti pre podnikateľov a pracujúcich, podporí zraniteľných občanov riešením nerovnosti a energetickej chudoby a posilní konkurencieschopnosť európskych spoločností. Medzi ciele, ktorými sa podaria zabezpečiť vyššie spomínané zlepšenia patria:

- Čistenie nášho energetického systému
 - Komisia navrhuje zvýšiť záväzný cieľ obnoviteľných zdrojov v energetickom mixe EÚ na 40%. Návrhy podporujú využívanie obnoviteľných palív ako je vodík v priemysle a doprave
 - Druhý návrh komisie je zvýšiť ciele energetickej účinnosti na úrovni EÚ a urobiť ich záväznými, aby sa do roku 2030 dosiahlo celkové zníženie konečnej a primárnej spotreby energie o 36-39 %.
- Renovácia budov pre ekologickejší životný štýl
 - Sociálny klimatický fond bude podporovať občanov EÚ, ktorí sú najviac postihnutí alebo ohrození energetickou chudobou. Počas 7 rokov poskytne 72,2 miliardy EUR na renováciu budov, prístup k nulovej a nízko-emisnej mobilite
 - Okrem domov sa musia renovovať aj verejné budovy, aby sa využívalo viac obnoviteľnej energie a aby boli energeticky účinnejšie.
- Spolupráca s prírodou na ochrane našej planéty
 - Obnova prírody a umožnenie opätovného rozkvetu biodiverzity ponúka rýchle a lacné riešenie na absorbovanie a ukladanie uhlíka.
 - Komisia navrhuje obnoviť európske pôdy, mokrade, lesy a rašeliniská, čím sa zvýši absorpcia CO₂ a naše životné prostredie bude odolnejšie voči klimatickým zmenám.
- Posilnenie globálnej klimatickej akcie
 - Európska zelená dohoda už dala pozitívny príklad a viedla hlavných medzinárodných partnerov k tomu, aby si stanovili vlastné cieľové dátumy pre klimatickú neutralitu.
 - Vďaka investíciám do technológií obnoviteľnej energie rozvíja odborné znalosti a produkty, ktoré budú prospešné aj pre zvyšok sveta. Posunom k ekologickej doprave sa vytvoria popredné

svetové spoločnosti, ktoré môžu slúžiť rastúcemu globálnemu trhu. Spoluprácou s medzinárodnými partnermi sa spoločne budú znižovať emisie v námornej doprave a v letectve na celom svete.

- Doprava trvalo udržateľná pre všetkých
 - Komisia podporuje rast trhu s vozidlami s nulovými a nízkymi emisiami
 - Od roku 2026 bude cestná doprava pokrytá obchodovaním s emisiami, stanovením ceny za znečistenie, stimulovaním používania čistejších palív a opätovným investovaním do čistých technológií
 - Spoplatnenie uhlíka pre odvetvie letectva, ktoré doteraz využívalo výnimku. Navrhuje tiež podporiť udržateľné letecké palivá s povinnosťou, aby lietadlá naberali udržateľné zmiešané palivá pri všetkých odletoch z letísk EÚ.
 - Vedenie tretej priemyselnej revolúcie
 - Ekologický prechod predstavuje veľkú príležitosť pre európsky priemysel tým, že vytvára trhy pre čisté technológie a produkty.
 - Očakáva sa, že elektrifikácia hospodárstva a väčšie využívanie obnoviteľnej energie prinesú v týchto sektoroch vyššiu zamestnanosť. Zvyšovaním energetickej efektívnosti budov sa vytvoria aj pracovné miesta v stavebníctve, pričom dopyt po miestnej pracovnej sile bude vyšší
 - Do roku 2030 by sa 35 miliónov budov malo dať zrekonštruovať
- (Commission Europa, 2019)

1.2 Udržateľný cestovný ruch

Masový rozvoj cestovného ruchu neprináša len pozitíva, ale sprevádzajú ho aj negatívne dôsledky najmä na domáce obyvateľstvo, kultúrne a prírodné dedičstvo regiónov a miestnu ekonomiku. Sektor cestovného ruchu patrí k najdynamickejšie rozvíjajúcim sa sektorom svetovej ekonomiky. Medzinárodného cestovného ruchu vo svete sa krátko po druhej svetovej vojne zúčastnilo 25,3 milióna osôb. Počas roku 1995 to už bolo 529 miliónov osôb a v roku 2013 niečo vyše 1 miliardy osôb. Celkovo

najvyššiu návštevnosť Európa dosiahla v roku 2019, kedy ju navštívilo 243 342 168 turistov. Táto hodnota v roku 2020 rapídne klesla na 192 613 324 v dôsledku pandemických opatrení.

Na Slovensku rozvoj cestovného ruchu od roku 1995 sčasti kopíroval trendy vo svete. Najsilnejší rok v návštevnosti bol podobne ako v Európe rok 2019, kedy Slovensko navštívilo 3 413 879 osôb. V roku 2020 pozorujeme veľký prepad až pod hranicu 2 miliónov návštevníkov, ktorý bol spôsobený celosvetovou pandémiou Covid-19. Po zlepšení pandemickej situácie sa počet v roku 2021 začal na Slovensku aj v Európe opäť mierne zvyšovať (Gúčik, Gajdošík, Lencséssová, 2014).

Udržateľnosť a udržateľný rozvoj chápeme ako správanie sa súčasných generácií, takým spôsobom aby boli naplnené a uspokojené ich potreby, ale zároveň neboli ohrozené potreby budúcich generácií. (Gučik, 2004)

Udržateľnosť je veľkou súčasťou prírodných systémov, avšak ohrozujú ju ľudské aktivity spojené s vysokým využívaním dostupných zdrojov. Aktuálny prístup k udržateľnému rozvoju má viactvárnny charakter, keďže súčasné problémy udržateľnosti pokrývajú široké spektrum odvetví. Sú použiteľné napríklad na rybárčenie, poľnohospodárstvo, energetiku a rozvoj ľudských zdrojov, zatiaľ čo dôraz je kladený na integráciu environmentálnych a ekonomických faktorov (Kemp, 1998). Práve cestovný ruch a cestovanie boli určené ako odvetvia hospodárstva, ktoré majú silu prispieť k zdravšej planéte (Page, Connel, 2008).

Udržateľný cestovný ruch je forma cestovania, ktorá sleduje tri hlavné záujmy:

1. Optimálne využívať zdroje životného prostredia, ktoré tvoria kľúčový prvok v rozvoji cestovného ruchu, udržiavať základné ekologické procesy a pomáhať pri ochrane prírodného dedičstva a biodiverzity.
2. Rešpektovať sociálno-kultúrnu autentickosť hostiteľských komunit, chrániť ich vybudované a živé kultúrne dedičstvo a tradičné hodnoty a prispievať k medzikultúrnemu porozumeniu a tolerancii.
3. Zabezpečiť životaschopné, dlhodobé hospodárske operácie, poskytovanie sociálno-ekonomických výhod všetkým zainteresovaným stranám, ktoré sú spravodlivo rozdelené, vrátane stabilného zamestnania a možností zárobku a sociálnych služieb pre hostiteľské komunity, a prispievanie k zmierňovaniu chudoby.

Rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu si vyžaduje informovanú účasť všetkých zainteresovaných relevantných strán, ako aj silné politické vedenie na zabezpečenie širokej účasti a budovania konsenzu. Dosahovanie trvalo udržateľného cestovného ruchu je nepretržitý proces a vyžaduje si neustále monitorovanie vplyvov, zavádzanie nápravných a nevyhnutných preventívnych opatrení vždy, keď je to potrebné. Trvalo udržateľný cestovný ruch by mal tiež udržiavať vysokú úroveň spokojnosti turistov a zabezpečiť turistom zmysluplný zážitok, zvyšovať ich povedomie o otázkach trvalej udržateľnosti a podporovať medzi nimi praktiky trvalo udržateľného cestovného ruchu (UNWTO, 2005).

Koncept trvalo udržateľného rozvoja tvoril základ Organizácie Spojených národov. Konferencia o životnom prostredí a rozvoji, ktorá sa konala v Rio de Janeiro v roku 1992 summit znamenal prvý medzinárodný pokus o vypracovanie akčných plánov a stratégií smerovania k udržateľnejšiemu modelu rozvoja. Zúčastnilo sa ho viac ako 100 hláv štátov a zástupcov 178 národných vlád. Summitu sa zúčastnili aj zástupcovia mnohých ďalších organizácií zastupujúcich občiansku spoločnosť. Trvalo udržateľný rozvoj bol riešením problémov zhoršovania životného prostredia, o ktorých diskutovala Brundtlandova komisia v správe z roku 1987 (Sustainable Development Commission, n.d.)

Cestovný ruch je jedným z najrýchlejšie rastúcich odvetví na svete a je dôležitým zdrojom príjmu pre mnohé krajiny. Ako odvetvie orientované na ľudí poskytuje cestovný ruch aj mnoho pracovných miest, ktoré pomohli oživiť miestne ekonomiky. Avšak, podobne ako iné formy rozvoja, aj cestovný ruch môže spôsobiť problémy, ako je sociálna dislokácia, strata kultúrneho dedičstva, ekonomická závislosť a ekologická degradácia. Poznávanie vplyvov turizmu viedlo mnoho ľudí k tomu, aby hľadali zodpovednejšie dovolenky. Patria sem rôzne formy alternatívneho alebo trvalo udržateľného cestovného ruchu, ako napríklad: „turizmus založený na prírode“, „ekoturizmus“ a „kultúrny cestovný ruch“. Udržateľný cestovný ruch sa stáva tak populárnym, že niektorí hovoria, že to, čo v súčasnosti nazývame „alternatívne“, bude o desaťročie „hlavným prúdom“. Smernice a postupy riadenia trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu sú použiteľné pre všetky formy cestovného ruchu vo všetkých typoch destinácií, vrátane masového cestovného ruchu a rôzne špecializované segmenty cestovného ruchu. Princípy udržateľnosti sa týkajú environmentálnych, ekonomických a sociokultúrnych aspektov rozvoja cestovného ruchu a medzi týmito tromi rozmermi sa

musí zabezpečiť primeraná rovnováha jeho dlhodobej udržateľnosti. V súlade s osobitným vzťahom návštevníci, považovaní za spotrebiteľov, vždy priamo navštívia produkt a výrobcu, ktorým sú takzvané turistické lokality a komunity. To vedie k ďalším trom podstatným a výlučným faktorom vzťahu medzi cestovným ruchom a udržateľnosťou.

Tento špeciálny vzťah môže buď zničiť cestovný ruch, alebo vytvoriť pozitívny dôvod pre udržateľnejší rozvoj. Cestovný ruch môže tiež zvýšiť povedomie ľudí o ochrane miestnej kultúry a tradícií, vytvoriť pokojnejšie a harmonickejšie prostredie (Baural, 2016).

1.2.1 UNWTO

Svetová organizácia cestovného ruchu (UNWTO), špecializovaná agentúra OSN, je vedúcou medzinárodnou organizáciou v oblasti cestovného ruchu. UNWTO je zodpovedná za podporu zodpovedného, udržateľného a všeobecne dostupného cestovného ruchu zameraného na dosiahnutie univerzálnej Agendy 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj a cieľov trvalo udržateľného rozvoja. UNWTO ponúka vedúce postavenie a podporu sektoru cestovného ruchu pri rozširovaní vedomostí a politik cestovného ruchu na celom svete, obhajuje zodpovedný cestovný ruch a podporuje cestovný ruch ako hnaciu silu k hospodárskemu rastu, inkluzívnemu rozvoju a environmentálnej udržateľnosti. So súčasným členstvom 156 krajín UNWTO podporuje implementáciu Globálneho etického kódexu v cestovnom ruchu s cieľom maximalizovať sociálno-ekonomický prínos cestovného ruchu a zároveň minimalizovať jeho možné negatívne dopady (UNWTO, 2023).

Obrázok č. 2 Diagram udržateľných cieľov pre CR

Historická dohoda medzi svetovými lídrami v OSN z roku 2015 o univerzálnej Agende 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj zaviazala všetky krajiny, aby sledovali súbor 17 cieľov udržateľného rozvoja, ktoré by viedli k lepšej budúcnosti pre všetkých. Odvážna agenda stanovuje globálny rámec na ukončenie extrémnej chudoby, boj proti nerovnosti a nespravodlivosti a na nápravu klimatických zmien do roku 2030.

Keďže 17 cieľov udržateľného rozvoja a zodpovedajúcich 169 cieľov udržateľného rozvoja ponúkajú svetu nový smer, cestovný ruch môže a musí zohrávať významnú úlohu pri poskytovaní trvalo udržateľných riešení pre ľudí, planétu, prosperitu a mier.

Cestovný ruch ako ekonomická veľmoc je treťou najvyššou svetovou kategóriou v príjmoch z exportu v roku 2015, čo predstavuje 10 % svetového HDP, 30 % exportu služieb a 1 z každých 10 pracovných miest na svete. Cestovný ruch má potenciál priamo alebo nepriamo prispieť ku všetkým cieľom. Predovšetkým bol zahrnutý ako cieľ do cieľov 8, 12 a 14 o inkluzívnom a udržateľnom hospodárskom raste, udržateľnej spotrebe a výrobe a udržateľnom využívaní oceánov a morských zdrojov (Tourisms4sdgs, 2019).

1.2.2 Zelené pracovné miesta

Kvalita turistickej destinácie sa skladá z kvality jej prvkov ako je napr. kultúrne dedičstvo, prírodné prostredie, klíma, atrakcie atď. a jej služieb cestovného ruchu ako je stravovanie, ubytovanie, nakupovanie a vnímané správanie jej poskytovateľov služieb.

Európska únia pracuje na zlepšení EZD vo všeobecnosti, ale aj na jej rozšírení v každom hospodárskom sektore, pokiaľ ide o ekonomiku blahobytu: kombinácia dôstojnej práce so životnou spokojnosťou v lepšom prostredí. V tomto nachádzame skvelú príležitosť pre sektor cestovného ruchu, ktorý každým rokom rastie, samozrejme s výnimkou pandemickej krízy. Zo strategického hľadiska je to dobrá príležitosť, navrhnúť zelenú obnovu pre sektor cestovného ruchu s cieľom zlepšiť zelené pracovné miesta. To, či môžu byť zelené pracovné miesta ďalším zdrojom zamestnanosti pre svetový cestovný ruch, je otázka, ktorá ešte nebola úplne zodpovedaná. UNWTO uviedla, že udržateľnejší cestovný ruch môže poskytnúť nové ekologické pracovné príležitosti (UNWTO, 2021).

Medzinárodné inštitúcie, ktoré vypracovali štúdie o vplyve a možnostiach cestovného ruchu v zelenej ekonomike dospeli k záveru, že ak nie je cestovný ruch správne riadený, môže mať negatívny vplyv na ľudí, planétu, prosperitu a mier. Úloha cestovného ruchu v udržateľnosti je nepopierateľná. UNWTO odhaduje, že samotný cestovný ruch predstavuje 5 % celosvetových emisií. V scenári „bežného podnikania“ pre cestovný ruch a bez trvalo udržateľného prístupu 30-ročné prognózy ukazujú 150 % nárast emisií generovaných odvetvím cestovného ruchu. Zelený cestovný ruch však môže priniesť široké hospodárske, sociálne a environmentálne výhody a potenciál vytvárať zelené pracovné miesta a uľahčovať trvalo udržateľný rozvoj, najmä vzhľadom na to, že cestovný ruch je hlavným zdrojom tretiny najmenej rozvinutých ekonomík na planéte. Trvalo udržateľný cestovný ruch nie je špeciálnym druhom cestovného ruchu, ale mal by byť súčasťou všetkých doterajších druhov cestovného ruchu. Od roku 2010 UNWTO tiež uvádza dôležitosť udržateľnosti v cestovnom ruchu a jeho pozitívny vplyv na dôstojnú prácu. Agenda cieľov udržateľného rozvoja UNWTO 2030 uvádza potrebu implementovať politiky na podporu trvalo udržateľného cestovného ruchu, ktorý vytvára pracovné miesta a podporuje miestne kultúry a produkty“ (UN Sustainable development, 2021). Podľa predchádzajúceho vyhlásenia, UNWTO jasne spája udržateľný cestovný ruch s dôstojnými pracovnými miestami. Organizácia dospela k záveru, že cestovný ruch

má veľmi dôležitý vplyv na svetovú ekonomiku a vytváranie pracovných miest, najmä pre ženy, mládež a prisťahovalcov. Zelené pracovné miesta sa často spájajú s pojmom dôstojná práca. Pokiaľ ide o presnú definíciu zelených pracovných miest, správy ILO uvádzajú najrozšírenejšiu definíciu. ILO začala s globálnym programom Green Jobs v roku 2009 (ILO, 2013). Pracovné miesta sa považujú za zelené, keď pomáhajú znižovať negatívne vplyvy na životné prostredie a pomáhajú vytvárať sociálne, ekonomicky a environmentálne udržateľné podniky. Zelené pracovné miesta sú všetky tie pracovné miesta, ktoré prispievajú k vytvoreniu udržateľnejšieho sveta (Poschen, 2017). Podľa UNWTO je jedným z hlavných problémov, ktorým musia čeliť štúdie o vplyve udržateľnosti a zelených pracovných miest na cestovný ruch, absencia spoločných zoznamov pracovných miest pre ekologický sektor vo väčšine krajín. To veľmi sťažuje meranie kvality a kvantity zelených pracovných miest v cestovnom ruchu a skutočného počtu zelených pracovných miest v tomto odvetví. Neexistujú spoločné klasifikácie pracovných miest, ktoré by výskumníkom umožnili nájsť zelené pracovné miesta v cestovnom ruchu (Chernyshev, 2021).

1.2.3 Ekoturizmus

Jedná sa o špecifickú formu udržateľného turizmu, ktorý sa zaoberá nie len sociálnym, ale hlavne environmentálnym hľadiskom cestovania, nazývame ho ekoturizmus, alebo aj ekologický turizmus. V súčasnosti je považovaný za jednu z najrýchlejšie rastúcich foriem turizmu. Pojem ekoturizmus sa začal prejavovať v osemdesiatych rokoch ako reakcia na negatívne vplyvy na životné prostredie v dôsledku masového turizmu (Robbins, 2007).

Ak by sme mali definovať pojem ekoturizmus, ide o návštevu územia, ktoré je prírodne zachovalé a cenné s cieľom poznávania a zároveň rešpektovania zásad ochrany navštívených území, ich ekosystémov a integrálnosti miestnej komunity (Kurek a kol. 2008).

Aktuálne chápanie ekoturistiky je možné v troch rovinách:

- Ako turistický produkt
- Ako formu turistiky z pohľadu motívu a cieľa cestovania
- Ako jeden zo spôsobov organizácie turizmu na pozadí jeho príjmu

Za motiváciu pre účasť na ekoturistike považujeme túžbu cestovateľov navštíviť územia, ktoré pokladáme za málo preštudované, či už ide o kultúrnu zložku v nemateriálnej či materiálnej forme alebo o prírodné prostredie. Uvedené motívy vychádzajú z ľudskej potreby poznania a pochopenia hodnoty týchto miest. V rámci ekoturistiky sú prípustné rôzne formy cestovania, ktoré umožňujú bezprostredný kontakt a poznávanie kultúrneho a tiež prírodného prostredia daného miesta. Z pohľadu organizácie (hlavne v rovine príjmov) musí ekoturistika spĺňať trvalo udržateľné štandardy. Musí sa dbať na prispôsobenie jej rozsahu a sezónnosti podmienkam udržateľnosti daného územia a využívania jeho zdrojov. Zvyčajne sú preferované malé skupiny turistov, ktoré zanechávajú minimálne negatívne spoločensko-ekologické dopady. Ekoturistika by mala byť sprevádzaná benefitmi pre miestnu spoločnosť prostredníctvom vytvárania pracovných miest a príjmov. Rozvoj by mal byť v súlade s alternatívnym prístupom v turizme, čo z ekonomického hľadiska znamená pomalú návratnosť finančných prostriedkov a nie bezhlavú maximalizáciu ziskov bez ohľadu na dopady. Najväčší dôraz by sa mal klásť na taký rozvoj ekonomiky spojenej s turizmom, ktorá prispieva k nárastu čo najvyššiemu podielu na zisku z turistických aktivít v prvom rade pre miestne obyvateľstvo (Matlovičová K., Klamár R., Mika M. 2015).

1.2.4 Pripravenosť zmeniť cestovné návyky obyvateľov Európy na viac udržateľnejšie

Pripravenosť obyvateľov Európy na udržateľnejší cestovný ruch je závislá na viacerých faktoroch, ako sú napríklad ich vzdelanie, kultúra, záujmy a motivácia. Ľudia, ktorí sú viac informovaní a povedomí o environmentálnych otázkach, majú väčšiu pravdepodobnosť, že budú podporovať udržateľnejší cestovný ruch. V súčasnosti je v Európe stále viac ľudí, ktorí si uvedomujú vplyv cestovného ruchu na životné prostredie a ktorí sa snažia zmeniť svoje cestovné návyky, aby boli udržateľnejšie. Títo ľudia sa snažia minimalizovať svoj vplyv na miesta, ktoré navštevujú, a zároveň si užiť svoje cestovanie. Existuje aj množstvo iniciatív a projektov, ktoré sa snažia podporovať udržateľný cestovný ruch v Európe. Mnohé krajiny v Európe sú aktívne zapojené do rôznych programov, ktoré majú za cieľ zlepšiť environmentálnu udržateľnosť v cestovnom ruchu. Niektoré z týchto iniciatív zahŕňajú podporu ekologicky zodpovedného

cestovania, obmedzenie emisií skleníkových plynov v rámci cestovného ruchu, ochranu prírodných a kultúrnych pamiatok a podobne.

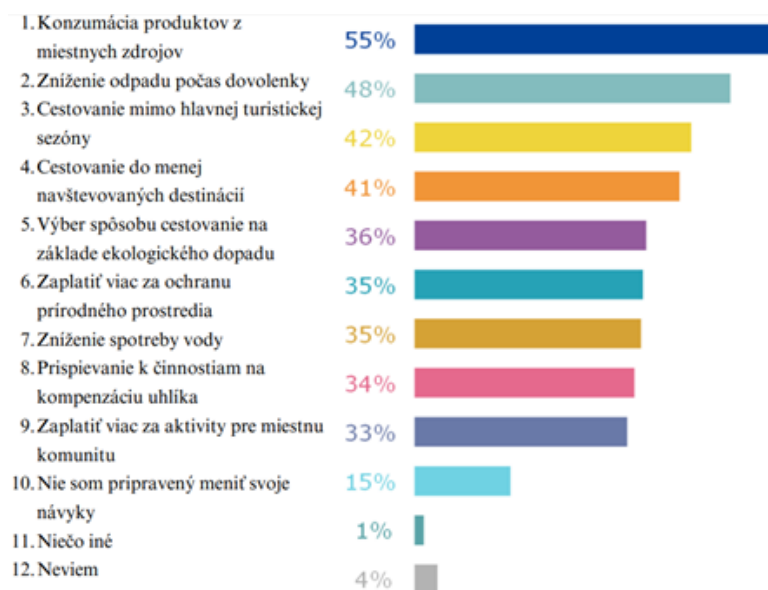
Veľká väčšina občanov EÚ (82 %) tvrdí, že je pripravená zmeniť aspoň niektoré z ich cestovných návykov, aby boli udržateľnejšie. 15 % opýtaných tvrdí, že na to nie sú pripravení. Zmeny, ktoré sú respondenti ochotní prijať, sú konzumácia produktov z miestnych zdrojov na dovolenke (55 %), zníženie odpadu počas dovolenky (48 %), cestovanie mimo hlavnej turistickej sezóny (42 %) a cestovanie do menej navštevovaných destinácií (41 %). Približne tretina opýtaných je pripravená zmeniť svoje cestovateľské a turistické návyky na viac udržateľné tým, že zaplatia viac, buď na ochranu prírodného prostredia (35 %), alebo v prospech miestnej komunity (33 %). Podobné podiely respondentov sú pripravené zmeniť svoje cestovanie a cestovné návyky výberom možností dopravy na základe ekologického dopadu (36 %), znížením spotreby vody na dovolenke (35 %) alebo prispievaním k činnostiam na kompenzáciu uhlíka, ako je sadenie stromov (34 %) (Flash Eurobarometer 499, 2023).

Štatistika bola vytvorená na základe odpovedí 25 714 respondentov, ktorú spravovala Európska komisia a otázka, ktorá bola respondentov položená znela:

„Ste pripravení zmeniť svoje cestovateľské a turistické návyky viac udržateľné? Ak áno, ktorým z nasledujúcich spôsobov?“

Odpoveď na otázku môžeme vidieť na obrázku číslo 3 a treba tiež spomenúť, že možné bolo označiť viac ako jednu možnosť.

Obrázok č. 3 Percentuálne zhodnotenie odpovedí

Zdroj: vlastné spracovanie na základe Flash Eurobarometer 499

Čo sa týka sociodemografickej analýzy ukazuje, že v porovnaní s mužskými respondentmi sú to ženy, ktoré sú o niečo ochotnejšie zmeniť svoje cestovateľské a turistické návyky na viac udržateľné podniknutím rôznych opatrení. Napríklad 58 % respondentiek je pripravených na dovolenke konzumovať produkty z miestnych zdrojov v porovnaní s 53 % mužských respondentov. Ďalších 37 % žien je pripravených zvoliť si možnosti dopravy na základe ekologického dopadu v porovnaní s 34 % mužov. V porovnaní s mladšími rovesníkmi sú starší respondenti menej pripravení zmeniť svoje cestovanie a cestovné návyky aby bol udržateľnejšie. Z osôb vo veku 55+ 18 % tvrdí, že nie sú pripravení upraviť svoje cestovné a turistické návyky v porovnaní s 15 % osôb vo veku 40 – 54 rokov a 11 % z oboch vo veku 15-24 alebo 25-39 rokov. V súlade s tým sú mladší respondenti ochotnejší prijať väčšinu krokov k udržateľnejšiemu cestovnému ruchu. Napríklad 41 % ľudí vo veku 15 – 25 rokov a 39 % ľudí vo veku 26 – 39 rokov je pripravených vybrať si možnosti dopravy založenú na ekologických dopadoch v porovnaní s 34 % osôb vo veku 40 – 54 rokov a 32 % osoby vo veku 55+ (Flash Eurobarometer 499,2023).

1.3 Udržateľnosť v hotelierstve

Často pozorujeme, že spotrebitelia, ktorí priamo zažívajú globálnu zmenu klímy a znečistenie životného prostredia, sú viac citlivejší na environmentálne problémy ako kedykoľvek predtým. Spotrebitelia monitorujú obchodné aktivity spoločností a požadujú spoločenskú zodpovednosť voči životnému prostrediu počas celého obchodného procesu, vrátane výroby, distribúcie a spotreby produktov a služieb. Navyše povedomie spotrebiteľov o životnom prostredí a záujem oň sú čoraz rozšírenejšie a dôležitejšie, takže chcú nakupovať produkty a služby od spoločností, ktoré vykonávajú environmentálne udržateľné a zodpovedné činnosti v oblasti riadenia a rozvoja. Hotelový priemysel za posledných niekoľko desaťročí rýchlo rastie a ponúka zákazníkom rôzne vymoženosti (napr. ubytovanie, stravovanie, bankety, predstavenia, výstavy, posilňovne, veľké bazény atď.). Rast hotelového priemyslu poskytuje množstvo výhod a zároveň vytvára niekoľko problémov. Za hlavnú príčinu znečistenia životného prostredia sa považujú najmä rôzne odpady, ktoré vznikajú v dôsledku povahy hotelového priemyslu, ako sú emisie skleníkových plynov, potravinový odpad, znečistenie vody a odpad (Wang, 2018) . Nepriaznivý vplyv hotelového priemyslu na životné prostredie bude mať pravdepodobne

negatívne dôsledky pre hotely vo viacerých aspektoch, keďže udržateľnosť a ekologické aktivity sú vysoko cenené v modernom cestovnom ruchu, pohostinstve a dopyt spotrebiteľov po ekologických produktoch a službách sú čoraz silnejšie (Hwang J., 2018). Mnohé štúdie zistili, že pro-environmentálne politiky, postoje a ekologické produkty a služby spoločností majú významný vplyv na vytváranie pozitívneho spotrebiteľského správania (Joanes, 2019). Preto, keďže environmentálne povedomie a záujem spotrebiteľov neustále rastie, ekologické aktivity hotelov sú čoraz relevantnejšie a dôležitejšie (Line, 2016).

Udržateľné hotely sú zvyčajne navrhnuté s ohľadom na životné prostredie a oblasť, kde sa nachádzajú. Pri mnohých príležitostiach implementujú do svojich zariadení efektívne osvetľovacie systémy, nízkotlakové vodné inštalácie a snažia sa vyrábať vlastnú energiu. Okrem tohto záujmu o životné prostredie sa aj ekologické hotely snažia zapadnúť do oblasti kde sa nachádzajú a pomáhať komunite konzumáciou miestnych produktov a využívania ich služieb. Prispievajú tak nielen prírode, ale aj spoločnosti. Aby bol hotel považovaný za udržateľný, musí spĺňať aspoň jednu z nasledujúcich postupov alebo vlastností:

- V čase svojho navrhovania zohľadňoval určité environmentálne, sociálne a kultúrne princípy.
- Rešpektovanie prírodného prostredia, tak zo sociálneho, ako aj z prírodného hľadiska. To znamená nekontaminovať, rešpektovať miestnu kultúru
- Prispievať k rozvoju komunity a podporovať miestne podniky.
- Podpora spotreby miestnych a ekologických potravinových produktov.
- Hlavnú časť svojich energetických dodávok zakladajú na obnoviteľných zdrojoch energie.
- Použitie osvetlenia s nízkou spotrebou, systémov na úsporu vody...
- Používanie organických materiálov na predmety, ako sú uteráky alebo posteľná bielizeň.
- Rešpektovanie bioklimatických stavebných pravidiel, ktorých cieľom je znížiť na minimum používanie vykurovacích a klimatizačných systémov.

Ak sa majitelia a manažéri hotelov postavia za jednu alebo niektoré z týchto praktík, dokazuje to ich vôľu viesť svoje podnikanie s ohľadom na životné prostredie a

jeho okolie (Ferrer hotels, 2023). Generálny tajomník UNWTO Taleb Rifai v tejto súvislosti uviedol, že „je to jedinečná príležitosť rozšíriť príspevok cestovného ruchu na tri hlavné piliere udržateľnosti (ekonomický, sociálny a environmentálny), ako aj zvýšiť povedomie o skutočné rozmery, ktoré sa zvyčajne podceňujú“. Podľa UNWTO je cestovný ruch zodpovedný za 5 % celosvetových emisií CO₂. Z tohto percenta pripadá 20 % na hotely, najmä na základe využívania kúrenia, klimatizácie, chladenia v baroch a reštauráciách a vykurovania bazénov (UNWTO, 2023).

2 Cieľ práce

Európska zelená dohoda je súborom nástrojov, ktorých úspešným implementovaním je možné prispieť k zlepšeniu stavu životného prostredia nie len v Európe, ale aj z globálneho pohľadu. Súčasnej ekonomickej, ale aj politickej situácií a zasadenie prvkov Európskej zelenej dohody do týchto realíí sa venuje teoretická časť našej diplomovej práce. V aplikačnej časti sú obsiahnuté konkrétne aspekty Európskej zelenej dohody a jej dopady na oblasť cestovného ruchu, keďže je všeobecne známe, že napriek výraznému podielu cestovného ruchu na znečisťovaní životného prostredia má cestovný ruch potenciál k výraznému zlepšeniu.

Základným cieľom diplomovej práce je zhodnotiť aktuálne a budúce dopady Európskej zelenej dohody na subjekty cestovného ruchu v kontexte aktuálnych ekonomických realíí.

Predpokladom naplnenia primárneho cieľa je stanovenie a následná realizácia čiastkových úloh reprezentujúcich **parciálne ciele**, ktoré možno vymedziť nasledovne:

V teoretickej časti:

1. Vymedziť pojmový aparát Európska zelená dohoda
2. Systematizovať poznatky k problematike udržateľného cestovného ruchu a udržateľnosti v hotelierstve

V praktickej časti:

1. Zhodnotiť aktuálnu situáciu udržateľných štandardov a návrhov v nami vybranej hotelovej spoločnosti Accor a tiež v konkrétnom hoteli Ibis Bratislava centrum
2. Navrhnuť nami vymyslené udržateľné návrhy, ktoré by sa v hoteli Ibis Bratislava centrum dali zrealizovať
3. Vytvoriť kalkuláciu na navrhované zelenšie systémy a zhodnotiť ich prínos pre hotel
4. Overiť kvalitu návrhov s vedením hotela na základe rozhovoru

3 Metodika práce a metódy skúmania

Pri písaní diplomovej práce sme začínali s podrobným osvojovaním a skúmaním daných pojmov, ktoré sú súčasťou zadania práce. Po preštudovaní viacerých zdrojov či už knižných alebo internetových, sme si spravili prehľad v aktuálnej situácii problematiky Európskej zelenej dohody a zhodnotili, ktoré informácie sú relevantné pre našu prácu. Následne sme jednotlivé pojmy, ktoré majú úzky súvis s našim zadáním priblížili a popísali v prvej, teoretickej časti našej diplomovej práce. V prvom rade sme sa venovali pojmu Európska zelená dohoda ako táka, jej vznik, vízia a ciele. Jej súčasťou je aj snaha transformácie našej ekonomiky a spoločnosti aby sme jej jednotlivé body boli schopní naplniť. Pre nás veľmi dôležitým pojmom je aj udržateľný cestovný ruch, ktorý je pomyselným nositeľom Európskej zelenej dohody v kontexte turizmu a cestovného ruchu ako takého. Jeho súčasťou je aj UNWTO, Svetová organizácia cestovného ruchu, ktorá vytvára stratégiu aby bol terajší a budúci svetový cestovný ruch čo najudržateľnejší. Opísali sme aj ďalšie súvisiace pojmy ako napr. ekoturizmus, zelené pracovné miesta v cestovnom ruchu, ale tiež sme zahrnuli štatistiku, ktorá poukazuje na pripravenosť a ochotu ľudí v Európskej únii správať sa počas dovolení viac udržateľne, ktorú vypracovala Európska komisia. Informácie sme čerpali zväčša z oficiálnych stránok Európskej únie, ale tiež iných internetových stránok alebo knižných zdrojov. V praktickej časti sme informácie čerpali predovšetkým z oficiálnych stránok spoločnosti Accor, ale väčšinu vedomostí o hoteli Ibis sme získali z osobných návštev v tomto zariadení a konzultácií so zamestnancami hotela.

Etapy spracovania diplomovej práce:

1. **Teoretické východiská:** štúdium zahraničných a domácich bibliografických zdrojov a následné zhrnutie poznatkov do jednotlivých kapitol diplomovej práce
2. **Cieľ:** sformulovanie hlavného cieľa, sformulovanie parciálnych cieľov a sformulovanie výskumných otázok
3. **Výsledky práce a diskusia:** štúdium oficiálnych stránok spoločnosti Accor aby sme mohli zhodnotiť ich postavenie k udržateľnosti a osobná návšteva nami vybraného a pozorovaného hotela Ibis Bratislava centrum s cieľom prezrieť si toto miesto a zistiť ich aktuálne a reálne opatrenia

a následne navrhnuť nové zelené opatrenia, ktoré by sa v tomto hoteli dali zrealizovať.

4. **Záver:** sumarizácia témy a následne zhodnotenie všetkých aspektov našej práce ako je európska zelená dohoda, udržateľnosť v cestovnom ruchu, udržateľnosť v hotelierstve a následné zhodnotenie konkrétneho hotela Ibis Bratislava centrum, ktorý sme si vybrali ako objekt skúmania a navrhli v ňom nové zelené opatrenia.

3.1 Metódy použité v teoretickej a praktickej časti diplomovej práce

Po preštudovaní spomínaných domácich aj zahraničných zdrojov sme pri písaní teoretickej časti pri vymedzovaní jednotlivých pojmov použili nasledovné metódy písania záverečnej práce:

- **Metóda analýzy a syntézy:** túto metódu sme aplikovali hlavne v prvej kapitole našej práce aby sme si problematiku rozložili na viaceré časti a vyčlenili tie podstatné a potrebné informácie, ktoré sú pre nás dôležité, od tých, ktoré nie.
- **Metóda komparácie:** využili sme ju pri hľadaní podstatných pojmov od zahraničných aj domácich autorov a porovnávali sme ich myšlienky a názory.
- **Abstrakcia:** pomocou tejto metódy sme vylúčili vlastnosti, ktoré boli pre nás nepodstatné a zamerali sme sa na javy, ktoré boli pre našu prácu podstatné.

V praktickej časti tejto práce sme využili:

- **Indukcia:** zovšeobecnil sme si informácie, ktoré sme sa dozvedeli o hotelovej sieti Accor z ich oficiálnych stránok.
- **Dedukcia:** všeobecné poznatky o hotelovej sieti Accor, ktoré sme sa dozvedeli pomocou vyššie spomínanej indukcie sme pretvorili na konkrétne, pre nás potrebné informácie.
- **Metóda komparácia:** v praktickej časti sme využívali hlavne metódu komparácie, keďže sme porovnávali existujúce opatrenia v hotelovej sieti

Accor s tými, ktoré sa nachádzajú a fungujú v nami vybranom hoteli Ibis Bratislava centrum, ktorý pod túto sieť patrí.

- **Rozhovor:** názor a možnú realizáciu našich zelených návrhov pre hotel Ibis Bratislava centrum sme si overili pomocou rozhovoru s generálnym riaditeľom vybraného hotela.

3.2 Objekt skúmania

Ibis Bratislava centrum

Accor S.A. je francúzska nadnárodná hotelová spoločnosť, ktorá vlastní, spravuje a franšízuje hotely, rezorty a dovolenkové nehnuteľnosti. Je to najväčšia hotelová spoločnosť v Európe a šiesta najväčšia hotelová sieť na svete. Accor pôsobí na 5 300 miestach vo viac ako 110 krajinách. Jeho celková kapacita je približne 777 714 izieb. Vlastní a prevádzkuje značky v mnohých hotelových kategóriách: luxusné (Raffles, Fairmont, Sofitel), prémiové (MGallery, Pullman, Swissôtel), stredné (Novotel, Mercure, Adagio) a ekonomické (Ibis, hotelF1). Spoločnosť Accor má dlhoročnú históriu ako líder v oblasti starostlivosti o životné prostredie, ktorá sa datuje od roku 1994, keď spoločnosť Accor najprv založila oddelenie životného prostredia. Spoločnosť Accor prijala množstvo riešení, aby prispela k rozvoju miestnych komunít, znížila spotrebu vody a energie a obmedzila karbónovú stopu svojich hotelov. V roku 2011 Accor predstavil Planet 21, ktorý stanovil ciele na rok 2015 a posilnil odhodlanie postaviť trvalo udržateľný rozvoj do centra svojich aktivít. Planéta 21 je nepretržite vyvíjajúci sa program, ktorý umožňuje spoločnosti Accor učiť sa z osvedčených postupov, výziev a trendov s cieľom zahrnúť a posilniť program na nasledujúce roky. Tento projekt umožňuje Accoru a jeho hotelom, aby dlhodobo merali a zlepšovali svoju výkonnosť v oblasti udržateľnosti s konkrétnymi cieľmi. Sila programu spočíva v jasných očakávaniach, ktoré boli načrtnuté pre nadchádzajúce roky (Accor,2023). Ako sme spomínali vyššie, pod spoločnosť Accor patrí aj hotel Ibis, ktorý sa nachádza v Bratislave na Zámockej ulici a vystupuje pod konkrétnym názvom Ibis Bratislava centrum. Práve tento hotel sme si vybrali ako objekt skúmania v našej diplomovej práci. Hotel Ibis môžeme kategorizovať ako ekonomický business hotel v štýle „Bed and breakfast“, čiže ubytovanie a raňajky. Hotel bol založený v roku 2003 a má 120 izieb, ktoré sa rozprestierajú na piatich poschodiach. Jeho poloha je veľmi výhodná, pretože sa nachádza v blízkosti bratislavského hradu, starého mesta

a v okolí je tiež občianska vybavenosť ako napríklad lekáreň, potraviny, ale tiež autobusová a električková zastávka. Čo sa týka izieb ide o jednoducho zariadené priestory menšej rozlohy, ktoré však ponúkajú všetko potrebné. Ponúkajú jednolôžkové izby so šírkou 180 cm alebo dvojlôžkové s rozmerom 90 cm. V izbách sa tiež nachádza televízia, stolička, skriňa, oddelená kúpeľňa s toaletou a sprchou a vykurovaciu alebo chladiacu jednotku, ktorú môžu hostia ovládať podľa toho aké sú ich preferencie. Na základe recenzií z hotelových rezervačných stránok môžeme zhodnotiť, že ide o veľmi obľúbený bratislavský hotel tejto kategórie.

Obrázok č. 4 Hotel Ibis Bratislava centrum na Zámockej ulici

Zdroj: booking.com

4 Výsledky práce a diskusia

Vo štvrtej časti diplomovej práce sme sa rozhodli predstaviť konkrétne udržateľné opatrenia v hoteloch Accor, ako aj v našom objekte skúmania hoteli Ibis Bratislava centrum. Neskôr v kapitole navrhujeme naše zelené projekty pre tento hotel a následne zhodnotíme, či sú pre tento hotel vhodné a aký majú prínos.

4.1 Konkrétne udržateľné opatrenia Accor hotelov

Pre spoločnosť Accor je udržateľnosť v ich hoteloch dôležitá hneď z niekoľkých dôvodov ako je napríklad zvýšenie atraktivity hotela, odlíšenie sa od konkurentov, obohatenie zážitku, zvýšenie počtu hostí a ich spokojnosti vďaka záväzkom, ktoré si určujú alebo zlepšenie lojality a motivácie zamestnancov poskytovaním lepších pracovných podmienok a angažovanosti. V neposlednom rade je to záujem o našu planétu, a to aby pre ňu boli čo najmenej zaťažujúci. Nižšie sme rozobrali ich vízie z rôznych pohľadov.

4.1.1 Z pohľadu ľudí

Až 66% hostí Accor hotelov je absolútne presvedčených, že ak sa nezačne konať teraz, aby sme ochránili planétu, budúce generácie budú skutočne ohrozené.

Za zmienku tiež stojí, že na základe prieskumu, ktorý si vyhotovila spoločnosť Accor sú mileniáni a ženy vo všeobecnosti citlivejší na otázky trvalo udržateľného rozvoja a sú viac pripravení prijímať zavedené opatrenia ako sú napr.:

- Znížiť spotrebu vody a energie v Accor hoteloch
- Triediť viac odpadu, aby sa mohol viac a správne recyklovať
- Podporovať zodpovednejšie stravovanie, bojovať proti plytvaniu potravinami
- Podporovať rozvoj miestnych komunít atď.

Vo všetkých týchto oblastiach môžu byť hoteli ešte efektívnejšie, ak podnecujú aby hostia s nimi spolupracovali. Spoločnosť Accor si vytvorila vlastný prieskum, kde sa pýtali hostí na udržateľné otázky ohľadom ich pobytu v hoteloch. Podľa spomínaného prieskumu spoločnosti môžeme zhodnotiť, že hostia sú ochotní ich návyky meniť.

- 70% hostí sa rovnako zaujíma o trvalo udržateľný rozvoj v hoteli, ako aj vo svojich domovoch
- 2 z 3 hostí sú ochotní zaplatiť trochu viac za hotel, ktorý podniká zodpovedné kroky
- 64% hostí sú ochotní dostať faktúru e-mailom a nie tlačenu papierovou formou
- 61% sú ochotní triediť svoj odpad v hoteli
- 57% sú ochotní používať svoje uteráky a posteľnú bielizeň dva alebo tri dni

Ďalší veľký krok, ktorý sa spoločnosť Accor rozhodla prijať v roku 2022 pri bojení za udržateľnejšiu budúcnosť je úplný zákaz jednorazových plastov vo všetkých ich hoteloch. Príslušné alternatívy k jednorazovým plastom sa snažia pomaly vymieňať tak, aby pre hostí mali rovnakú efektivitu. Pri každom riešení navrhovanom hotelom sa berie do úvahy prevádzkový vplyv, náklady a lepšie environmentálne správanie.

Na ďalších 5 rokov si spoločnosť stanovila vymeniť všetky nižšie spomínané hotelové produkty za čo najviac udržateľné: mydlá, šampóny a sprchové gély, čistiace prostriedky, výrobky na jedno použitie (toaletný papier, vložky do košov, plastové poháre atď.), darčeky pre hostí, posteľ, matrace, paplóny a vankúše, posteľná bielizeň a uteráky, farby podlahové krytiny, nábytok a tlačiarenský papier (Accor, 2023)

4.1.2 *Z pohľadu potravín*

Pretože hotely nie sú len o poskytovaní ubytovania, ale sú to tiež reštauráci, spoločnosť Accor sa rozhodla bojovať aj s plytvaním jedla, čo môžeme tiež zaradiť za veľký environmentálny problém. Existujú tri hlavné dôvody prečo sa táto spoločnosť rozhodla bojovať aj proti tomuto problému.

1. Úsporný: v hotelovom a reštauračnom priemysle sa odhaduje, že 25 % nákupov potravín sa vyhadzuje. Tento odpad predstavuje 4 % až 12 % príjmov z potravín, ktoré hotel vytvára . Ak sa zníži tento potravinový odpad, znížia sa aj náklady hotelov.
2. Environmentálny: vzhľadom na spotrebu vody, používanie chemických hnojív a pesticídov si poľnohospodárstvo pri výrobe potravín vyberá veľkú daň na životnom prostredí. Preto je potrebné minimalizovať potravinový odpad.

3. Etický: každý rok sa viac ako 30 % svetovej produkcie potravín stratí alebo vyhodí. Menej ako štvrtina tohto vyhodeneého jedla by stačila na odstránenie hladu, ktorý postihuje 792 miliónov ľudí.

Pre predstavu uvedieme hodnotu vyhodeneých potravín v rozličných kategóriach hotelov a tým potvrdíme prečo je aj otázka udržateľného stravovania v hotelových reštauráciach veľmi dôležitá a treba sa ňou tiež zaoberať a snažiť sa ju čo najviac znížiť.

50% odpadu vyprodukovaného hotelmi predstavuje: potravinový odpad, použité potravinárske oleje a tuky. Ročný priemer týchto odpadov predstavuje:

- 47 ton v luxusnom hoteli (Sofitel, Pullman atď.)
- 35 ton v stredne veľkom hoteli (Novotel, Mercure)
- 17 ton v ekonomickom hoteli (IBIS) (Accor,2023).

4.1.3 *Z pohľadu budov*

Nulové emisie uhlíka, nulový odpad, ako aj čoraz viac kontrolovaná spotreba vody, najmä prostredníctvom recyklácie a ostatných možných spôsobov sú ďalšie kroky, ktoré sa spoločnosť chystá Accor podniknúť vo svojich hoteloch. Tieto ciele, si spoločnosť Accor stanovila pre svoje budovy. Tento záväzok prijímajú pre všetky hotely, ktoré vlastní, t. j. približne 30% ich portfólia. 100% zrekonštruovaných alebo nových hotelov sú nízkouhlíkové budovy kde zapadajú vlastnené aj prenajaté hotely. V súčasnosti sú plášte budov vždy navrhnuté tak, aby ponúkali najlepšiu možnú izoláciu. Okrem toho uprednostňujú energeticky najúčinnnejšie technológie ako sú: vysokovýkonné kotly, LED osvetlenie, obnoviteľné, a teda nízkouhlíkové energie (Accor, 2023).

4.2 **Existujúce udržateľné opatrenia v hoteli Ibis Bratislava centrum**

Keďže aj nami pozorovaný hotel Ibis Bratislava centrum patrí pod hotelovú sieť Accor, aj v tomto hoteli sa musia dodržiavať možné udržateľné štandardy tejto spoločnosti. V nasledujúcej podkapitole si rozoberieme aktuálne opatrenia v tomto hoteli a neskôr si v našej diplomovej práci rozoberieme naše udržateľné návrhy, ktoré by tento hotel mohol zrealizovať. Naposledy bol tento hotel rekonštruovaný v roku 2010 čiže môžeme konštatovať, že ide o staršie vybavený hotel. Z vyššie spomínaných štandardov,

ktoré Accor vo svojich hoteloch vyžaduje a fungujú aj v hoteli Ibis Bratislava centrum je nulové využívanie jednorazových plastov. Toto nariadenie bolo prijaté na začiatku novembra 2022. Znamenalo to viaceré kroky, ktoré museli byť prijaté v jednotlivých sférach hotela a to:

1. Bar: výmena plastových fľašiek na vodu za sklenené, výmena malých plastových medov ku čaju za porciovaný med do sklenených pohárikov, výmena plastových vrchnákov na kávu so sebou za papierové
2. Kuchyňa: výmena malých balených džemov v plastoch za veľké poháre, kde si hostia naberú koľko budú chcieť, tak isto aj med.
3. Izby: výmena malých jednorazových sprchových gélov a šampónov za dávkovače, ktoré sú umiestnené v sprchách a upratovanie ich dopĺňa podľa potreby.

Medzi ďalšie opatrenia, ktoré sa týkajú plytvania jedla môžeme spomenúť používanie menších tanierov na bufetových raňajkách, či už tie na ktoré si hostia nakladajú jedlo alebo tie na ktorých sa jedlo ponúka. Je to dobrý krok proti plytvaniu potravin lebo mnohokrát sa pri bufetových stoloch stáva, že hostia si nakladajú oveľa viac ako sú schopní zjesť. Pri menších tanieroch sú porcie menšie a radšej viackrát opakované. Tak isto dopĺňanie bufetových stolov je lepšie častejšie a menšie množstvá.

Spoločnosť Accor ma tiež program pre lojálnych zákazníkov, ktorí navštevujú ich hotely pravidelne a každou návštevou získavajú body z ktorých plynú veľa výhod. Medzi veľmi uspokojujúce výhody patrí napríklad skorý check-in, neskorý check-out kedy môžu v deň odchodu zostať na izbe až do 16:00 namiesto obvyklých 12:00 alebo je to privítací nápoj zadarmo, možnosť lepšej izby alebo raňajky zadarmo. Čím viac bodov hostia získajú, tým viac výhod a zliav z nich vyplýva. Jedným zo spôsobov, ako môžu hostia v Ibis Bratislava centrum získať viac týchto bodov je odmietnutie každodenného upratovania. Štandardom je, že izby sa pri dlhších pobytoch upratujú každý deň, menia sa nové uteráky, plachty, vysypávajú sa smeti. Ak si však hostia na dvere dajú takzvanú „nerušenku“, čím dajú najavo, že nemajú záujem o upratovanie a sú členmi programu pre lojálnych zákazníkov, získajú za každý deň cenné body do ich programu. Spoločnosť Accor chce týmto krokom znížiť nadmerné a nepotrebné každodenné pranie hotelovej bielizne, znížiť spotrebu chemikálií, ktorá sa používa na upratovanie izieb, tým aj menšie znečistenie odpadových vôd a tiež ich spotrebu. Je to výborný krok k udržateľnosti a na druhej strane tým aj odmeňuje svojich lojálnych zákazníkov, ktorým tiež záleží na

udržateľnej budúcnosti. V neposlednom rade spomenieme aj postupné vymieňanie obyčajných žiaroviek za LED žiarovky v celej budove hotela. Tieto žiarovky sú vyrobené z udržateľných materiálov a prinášajú 80 až 90 % úsporu a v porovnaní s klasickými žiarovkami majú oveľa dlhšiu životnosť. Opatrenie, ktoré spotrebu svetla znižuje ešte viac, je nastavenie pohybových fotobuniek na minimálny možný časový interval.

4.3 Navrhované udržateľné opatrenia pre hotel Ibis Bratislava centrum

V tejto podkapitole sme sa rozhodli navrhnuť a prísť s opatreniami pre hotel Ibis Bratislava centrum, ktoré by boli v súlade s Európskou zelenou dohodou, a taktiež so štandardami spoločnosti Accor, ktorá sa snaží aby jej hoteli boli čo najviac udržateľné a atraktívne pre ich hostí. Tento hotel sme viackrát navštívili aby sme si vedeli predstaviť chod prevádzky a tiež miesta kde by sa dalo prísť s vylepšeniami. Po dôkladnom preštudovaní možnosti, ale tiež priestorov hotela sme navrhli nasledujúce zelené projekty.

4.3.1 Fotovoltaická elektráreň

Prvé a najvýraznejšie opatrenie, ktoré sme sa rozhodli navrhnuť, je fotovoltaická elektráreň, ktorá by bola umiestnená na streche budovy hotela. Po okrajoch budovy je strecha šikmá, ale celá vnútorná časť je rovná, a teda veľmi vhodná na umiestnenie takýchto panelov. Môžeme konštatovať, že ide o väčšiu investíciu, avšak pri spotrebe elektrickej energie akú má hotel týchto rozmerov a dnešných cenách za tieto energie, je to veľmi vhodná a návratná investícia. Za pozitíva neberieme len zníženie prevádzkových nákladov, ale aj:

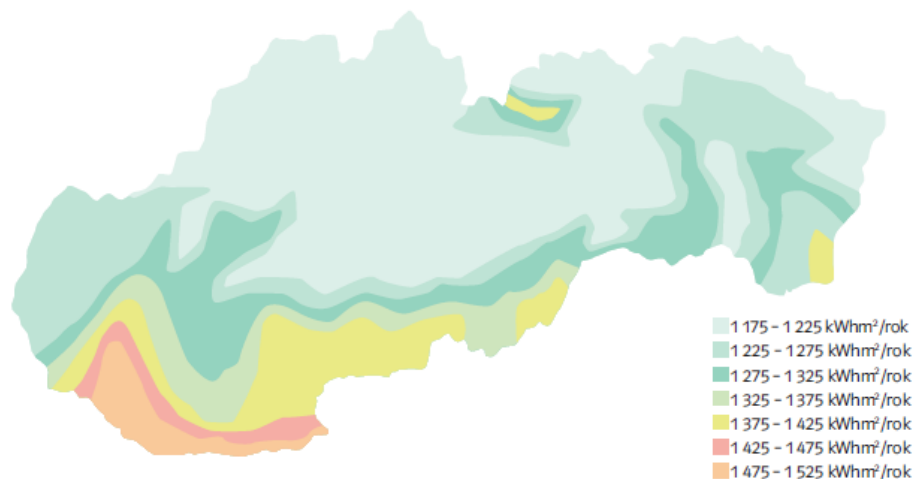
Výhody lokálneho fotovoltaického zdroja

- zvýšenie hodnoty firmy
- zníženie prevádzkových nákladov
- zníženie daňového základu prevádzkovateľa odpisovaním zariadenia
- udržateľná investícia

A čo teda fotovoltaika je ?

Fotovoltaika je technický obor zaoberajúci sa procesom priamej premeny svetla na elektrickú energiu. Názov je odvodený od slova foto (svetlo) a volt (jednotka elektrického napätia). Je nutné si uvedomiť, že fotovoltaika je dynamicky sa rozvíjajúce odvetvie na svete. V roku 1997 bol medziročný nárast dodávok 38%. Priemerný ročný nárast od roku 1990 je 15%. Fotovoltaiku objavil Alexander Edmond Becquerel v roku 1839. V roku 1958 sa prvý krát použili fotovoltaické články pre výrobu energie v kozmických programoch a od tej doby sa stali ich neodmysliteľnou súčasťou (Sosstaratura, 2023). Keď dopadne svetlo na povrch fotovoltaického článku, tak sa fotóny slnečného žiarenia absorbujú v polovodičovej vrstve a uvoľnia elektróny, ktoré sú následne oddelené pomocou elektrického poľa vo vnútri článku. Tým vznikne jednosmerný elektrický prúd, ktorý môže byť využitý na napájanie elektrických zariadení alebo na nabitie batérií. Fotovoltaické články sú obvykle spojené do väčších skupín, nazývaných solárne panely alebo solárne moduly, aby sa dosiahol dostatočný výkon pre potreby domácností alebo priemyselných zariadení. Tieto panely sú obvykle namontované na strechy budov, na stĺpy alebo na zem v blízkosti budov alebo väčších zariadení (ZSE, 2023).

Obrázok č. 5 Množstvo dopadajúceho slnečného žiarenia na Slovensku

Zdroj: efilip.sk

Ako môžeme vidieť na obrázku, Bratislava patrí medzi regióny, ktoré majú vysoký podiel dopadajúceho slnečného žiarenia, a tak konštatujeme, že to je veľmi vhodné miesto na umiestnenie týchto fotovoltaických panelov.

Pre lepšiu predstavu výšky a realizácie tejto investície sme požiadali firmu PVserviceplus o kalkuláciu takéhoto zariadenia a následne sme vypočítali o akú úsporu elektrickej energie by v takomto prípade išlo. V kalkulácii sa nachádzajú všetky položky, ktoré sú nevyhnutné na realizáciu tohto systému, ale tiež montáž a náklady na prepravu, takže môžeme konštatovať, že ide o finálnu sumu, a teda výška tejto investície sa už nebude zvyšovať, je konečná.

Obrázok č. 6 Kalkulácia fotovoltaiiky pre hotel Ibis Bratislava centrum

Položka	Počet	Cena MJ	Celkom	Záruka
Materiál				
Fotovoltické panely				
Solárny panel MONO 420 Wp	23 ks	136,64 EUR	3 142,71 EUR	15 a 25 rokov
Optimizér	5 ks	52,63 EUR	263,16 EUR	2 roky
Konštrukcia FVE				
Konštrukcia na výstavbu elektrárne	1 ks	2 328,12 EUR	2 328,12 EUR	
Technológia FVE				
Striedač GoodWe 10K-ET	1 ks	1 899,60 EUR	1 899,60 EUR	5 rokov
Batéria Dyness T10	1 ks	4 566,80 EUR	4 566,80 EUR	10 rokov
AC dobíjacia stanica				
Olife Energy Wallbox AC 22kW	1 ks	1 421,05 EUR	1 421,05 EUR	
Inštalčný materiál				
Káble, chráničky	1 kpl	473,68 EUR	473,68 EUR	
Drobný inštalčný materiál	1 kpl	157,89 EUR	157,89 EUR	
Drobný inštalčný materiál WallBox	1 kpl	77,81 EUR	77,81 EUR	
AC/DC rozvádzač				
Systém stráženia parametrov siete	1 kpl	315,79 EUR	315,79 EUR	
Celkom materiál			14 646,62 EUR	
Práca a ostatné služby				
Montáž				
Inštalácia a zapojenie FVE	1 kpl	3 107,00 EUR	3 107,00 EUR	
Inštalácia a zapojenie Wallboxu	1 kpl	273,28 EUR	273,28 EUR	
Projektová dokumentácia, vybavenie žiadostí				
Spracovanie projektovej dokumentácie	1 kpl	207,00 EUR	207,00 EUR	
Revízia				
Revízia a spracovanie revíznej správy	1 kpl	243,00 EUR	243,00 EUR	
Doprava				
Doprava, režijné náklady	1 kpl	286,00 EUR	286,00 EUR	
Celkom práca a ostatné služby			4 116 EUR	
			18 763 EUR	bez DPH
Konečné náklady na inštaláciu FVE			22 515 EUR	s DPH 20%

Zdroj: pvserviceplus.sk

Na streche by bolo možné umiestniť 23 fotovoltických panelov. V strede budovy je strecha rovná, a teda veľmi vhodná pre tento systém. Inštaláciu by bolo možné zrealizovať v jeden deň počas plnej prevádzky hotela. Na obrázku nižšie vidíme strechu hotela a možné rozmiestnenie fotovoltických panelov.

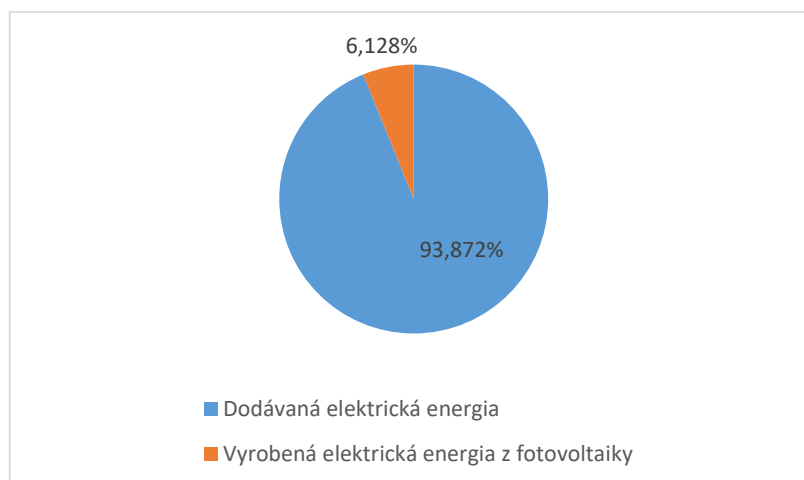
Obrázok č. 7 Umiestnenie fotovoltaických panelov na streche hotela Ibis

Zdroj: googlemaps.com

Celková spotreba elektrickej energie za jeden rok je v hoteli Ibis Bratislava centrum 190 150 kWh z čoho vychádza, že priemerná mesačná spotreba elektrickej energie je 15 845 kWh. Celkový odhadovaný príjem elektrickej energie z fotovoltaického systému za jeden rok je 11 650 kWh a priemerná mesačná predstavuje 971 kWh. Graf číslo 1 zobrazuje pomer medzi vyrobenou a spotrebovanou elektrickou energiou, pričom priemerný príjem elektrickej energie z fotovoltaiky predstavuje 6,128 % z celkovej priemernej mesačnej spotreby elektrickej energie.

Graf č. 1 Pomer dodávanej a vyrobenej elektrickej energie

Zdroj: vlastné spracovanie

Celková spotreba elektrickej energie za jeden rok je v hoteli Ibis Bratislava centrum 190 150 kWh z čoho vychádza, že priemerná mesačná spotreba elektrickej energie je 15 845 kWh. Celkový odhadovaný príjem elektrickej energie z fotovoltaiického systému za jeden rok je 11 650 kWh a priemerná mesačná predstavuje 971 kWh. Graf zobrazuje pomer medzi vyrobenou a spotrebovanou elektrickou energiou pričom priemerný príjem elektrickej energie z fotovoltaiiky predstavuje 6,128 % z celkovej priemernej mesačnej spotreby elektrickej energie.

Pre určenie návratnosti investície fotovoltaiickej elektrárne je potrebné si v prvom rade vypočítať celkový ročný náklad za spotrebovanú elektrickú energiu. Cenu sme vypočítali na základe súčasnej ceny za 1 kWh, čo predstavuje 0,40€. Následne sa vypočíta mesačný náklad, z ktorého si za pomoci pomeru spotrebovanej elektrickej energie vykalkulujeme, koľko predstavuje priemerná mesačná úspora z fotovoltaiiky (6,128%). Tento údaj vykrátíme počtom mesiacov v roku, vďaka čomu dostaneme ročnú úsporu z fotovoltaiickej elektrárne. Návratnosť investície zistíme vydelením celkovej sumy za fotovoltaiiku ku sume celkovej ročnej úspory z fotovoltaiiky.

Výpočet odhadovanej ročnej úspory z fotovoltaiickej elektrárne a návratnosť investície

1. Celkový ročný náklad za elektrickú energiu

Ročná spotreba elektrickej energie * cena za 1kWh = 190 150 kWh * 0,4€ = 76 060€

2. Mesačný náklad za elektrickú energiu

Celkový ročný náklad za elektrickú energiu / 12 mesiacov = 76 060€ / 12 = 6 338,33€

3. Priemerná mesačná úspora z fotovoltaiiky

Mesačný náklad za elektrickú energiu * podiel z vyrobenej elektrickej energie (6,128%) = 6338,33€ * 0,06128 = 388,41€

4. Ročná úspora z fotovoltaiickej elektrárne

Priemerná mesačná úspora z fotovoltaiiky * 12 mesiacov = 388,41€ * 12 = **4660,92€**

5. Návratnosť investície do fotovoltaiiky

Celková suma za fotovoltaiiku / Ročná úspora z fotovoltaiickej elektrárne = 22 515€ / 4660,92€ = **4,83 roka = 4 roky a 303 dní**

Na základe vyššie vypočítanej návratnosti investície do fotovoltaickej elektrárne pre hotel Ibis Bratislava centrum konštatujeme, že doba návratnosti investovného kapitálu je z pohľadu finančnej náročnosti veľmi efektívna. Do necelých 5 rokov sa hotelu vráti investovaná suma a po piatich rokoch sa náklady na elektrickú energiu znížia o približne 6,128%. Úspora nákladov na elektrickú energiu však bude závisieť od spotreby elektrickej energie a tiež aktuálnych trhových cien za 1kWh.

4.3.2 Vysokotlakové sprchové hlavice

Druhé opatrenie má na starosti úsporu tiež veľmi dôležitej komodity, a tou je voda. Veľa hostí si svoj pobyt v hoteli chce vychutnať naplno a medzi to patrí napríklad aj dlhší čas sprchovania. Hotely majú vyššiu spotrebu vody na človeka ako obyčajné domácnosti, a preto je dôležité túto spotrebu znížiť. Jedno z riešení, tohto problému môžu byť vysokotlakové sprchové hlavice, ktoré dokážu znížiť spotrebu vody pri sprchovaní až o 40 %. Pomocou úspornej sprchovej hlavice sa zníži nielen spotreba vody, ale taktiež spotreba elektrickej energie. Nižšia spotreba vody znamená zníženie spotreby elektrickej energie potrebnej na ohriatie vody. Preto sme zaradili vysokotlakové sprchové hlavice ako náš ďalší udržateľný návrh a jedno z riešení pri šetrení vody, ale tiež elektrickej energie. Nižšie si môžeme pozrieť príklad takejto vysokotlakovej hlavice, jej cenu, ale tiež kalkuláciu na celý hotel.

Obrázok č. 8 Vysokotlaková sprchová hlavica

AVITAL
Ručná sprcha AVITAL eco Nawa so systémom úspory vody Ø 11 cm chróm
★★★★★ (0) [Napísať prvé hodnotenie](#)
25,30 € * / ks
5 Záruka 5 rokov
Podmienky záruky
Č. výrobku: 6820552
• Druh výrobku: Sprchová hlavica
• Sprchová hlavica - dĺžka x Sprchová hlavica - šírka: 110 mm x 110 mm
[VIAC INFORMÁCIÍ O VÝROBKU](#)

Zdroj: hornbach.sk

Keď kalkulujeme, že hotel má 120 izieb a jedna hlavica stojí 25,3 Eur, tak výmena hlavíc v celom hoteli predstavuje sumu 3036 Eur. Opäť je to investícia, ktorá je vyššia avšak k výmene týchto hlavíc nemusí hotel pristúpiť jedno rázovo. Aktuálne hlavice sa

za úsporné môžu vymieňať postupne, napríklad pri kaze tej aktuálnej alebo jednotlivo po poschodiach.

Tabuľka č. 1 Kalkulácia nákladov výmeny sprchových hlavíc

Produkt	Cena bez DPH	Cena s DPH	Na počet 120kusov
Eco hlavica Avital	21,08 Eur	25,3 Eur	3036 Eur

Zdroj: vlastné spracovanie

4.3.3 Izbový istič energie

Hostia na hotelových izbách nedbajú na šetrenie elektrickej energie ako napríklad vo svojich domácnostiach, a tak sa častokrát stáva, že pri odchode z izby hoci aj na celý deň nechávajú zapnuté elektrické spotrebiče ako napríklad televízia, klimatizácia alebo zapnuté svetlá či už v kúpeľni alebo na izbe. Keďže hotel Ibis Bratislava centrum týmto systémom nedisponuje, náš ďalší udržateľný návrh je zriadenie izbového kartového šetriča energie. Ide o nástenný modul s bezkontaktnou čítačkou pre aktiváciu elektrických okruhov na hotelovej izbe. Na spustenie elektrickej energie na izbe je pri príchode potrebné vložiť kartu na odomknutie dverí izby, ktorú sme získali pri check-ine do nástenného modulu a elektrický systém v hotelovej izbe sa aktivuje. Bez vloženie karty nie je možné zasvietiť ani zapnúť elektrické spotrebiče. Keďže na odomknutie hotelovej izby potrebujeme spomínanú kartu pri odchode z izby si ju musíme vziať so sebou a tým sa prísun elektrickej energie do izby deaktivuje. Týmto spôsobom sa zabraňuje využívaniu električky keď sa na izbe hostia nenachádzajú, a teda sa vyhýbame jej bezdôvodnému plytvaniu.

Obrázok č. 9 Nástenný panel na vloženie izbovej karty

Zdroj: vybavenie-hotelov.sk

Tabuľka č. 2 Kalkulácia nákladov na izbové šetriče energie

Produkt	Cena bez DPH	Cena s DPH	Na počet 120ks
Šetrič elektriky	33,75 Eur	40,50 Eur	4954,27 Eur

Zdroj: vlastné spracovanie

Po konzultácii s dodávateľskou firmou tohto systému sme zistili, že na zapojenie netreba konkrétnych odborníkov, ale stačia schopnosti hotelového technika, čím nám nevznikajú ďalšie náklady spojené s montážou, čo predstavuje veľkú výhodu. Konečná suma tejto investície teda predstavuje sumu 4954,27 Eur pre všetky izby v hoteli Ibis Bratislava centrum. Investícia sa zdá byť vyššia, avšak z dlhodobého hľadiska predstavuje šetrenie elektrickej energie, ktoré sa postupne premietne v mesačných platbách za energie, ktoré sa budú znižovať. Návratnosť tejto investície je dlhšia, ale určite sa oplatí, keďže zníži platby za elektrickú energiu a tiež je udržateľná a chráni životné prostredie.

4.3.4 Sumarizácia navrhovaných opatrení

Všetky vyššie navrhnuté opatrenia spolu predstavujú nemalú investíciu, avšak sú to návrhy, ktoré majú veľký význam pre hotel Ibis Bratislava centrum ako taký, ale tiež naše životné prostredie a v neposlednom rade zvyšujú aj atraktivitu hotela u hostí, keďže v dnešnej dobe čoraz viac ľudí dbá na situáciu našej planéty a snažia sa správať a vybrať si miesta, ktoré navštevujú tak, aby mali na nu čo najmenší dopad. Nižšie sme vytvorili tabuľku kde sme vložili všetky navrhnuté investície aj s ich príslušnými cenami, kde nám konečná suma za všetky opatrenia vyšla 30 505,27 Eur aj s DPH.

Tabuľka č. 3 Sumarizácia nákladov na navrhované opatrenia

Navrhovaná investícia	Cena v Eur
Fotovoltaická elektráreň	22 515 Eur
Vysokotlakové eco sprchové hlavice	3036 Eur
Izbový šetrič elektrickej energie	4954,27 Eur
Spolu v Eur	30 505,27 Eur

Zdroj: vlastné spracovanie

4.4 Rozhovor s vedením hotela Ibis Bratislava

Na overenie kvality a možnej uplatniteľnosti nami navrhnutých zelených opatrení sme sa rozhodli osloviť generálneho riaditeľa hotela Ibis Bratislava centrum. Odprezentovali sme mu naše zelené návrhy pre tento hotel a následne položili pripravené otázky.

Dobry deň, môžete sa nám prosím predstaviť ?

Dobry deň, moje meno je Ing. Peter Dolinsky. Študoval som na Ekonomickej univerzite v Bratislave kde som počas štúdia začal pracovať v reštaurácii Veľkí františkáni ako zástupca manažéra prevádzky. Po úspešnom absolvovaní školy som v roku 2003 nastúpil do novootvoreného hotel Ibis na pozíciu Sales manager. Počas môjho kariérneho rastu som si vyskúšal viaceré pozície a v roku 2005 som sa stal zástupca riaditeľa. Aktívne som sa zúčastňoval mnohých tréningových programov spoločnosti Accor Academy a zbieral neoceniteľné skúsenosti. Po 4 rokoch som prijal výzvu riadiť hotel Ibis a v roku 2009 som nastúpil na pozíciu generálneho manažéra, ktorá pretrvá až do dnešného dňa.

Hotel Ibis Bratislava centrum patrí pod hotelovú sieť Accor. Môžeme povedať, že je to udržateľná značka ?

Áno, hotelová sieť Accor sa snaží byť udržateľná. V roku 2018 predstavila program Planet 21 – Acting Here, ktorý zahŕňa 21 cieľov v oblasti udržateľnosti, vrátane znižovania energetickej náročnosti budov, zlepšovania kvality vzduchu a vody, minimalizácie odpadu, boja proti jednorazovým plastom a podpory miestnych ekonomík a komunit. Accor sa tiež zaviazal k redukcii emisií skleníkových plynov v rámci svojich prevádzok a celkovej siete o 60% do roku 2030. V roku 2021 sa Accor stala prvou hotelovou skupinou, ktorá sa pridala k iniciatíve Science Based Targets, ktorá zaväzuje spoločnosti k stanoveniu a plneniu vedecky podložených cieľov v oblasti klímy. Okrem toho Accor spolupracuje s mnohými organizáciami a iniciatívami v oblasti udržateľnosti, ako napríklad s organizáciou WWF v rámci programu Earth Guest, alebo s iniciatívou Better Tourism Academy, ktorá podporuje trvalo udržateľný cestovný ruch. Určite môžeme konštatovať, že nadnárodná sieť hotelov Accor, je značka, ktorá na udržateľnosť dbá.

Snaží sa byť udržateľným aj hotel Ibis Bratislava centrum ?

Kedže hotel Ibis Bratislava centrum je dcérska spoločnosť Accoru, musíme v hoteli splňať kritériá, ktoré sa týkajú všetkých ich hotelov. Medzi najvýraznejšie opatrenie patrí nulové tolerovanie plastov. Všetky plasty, ktoré sme používali, či už umelé fľašky na vodu pre hostí, raňajkové komponenty ako napríklad džemy, medy, maslá sme museli zameniť za alternatíva bez plastov. Aj nám ako zamestnancom hotela zaleží natom aby sme túto iniciatívu podporovali vo všetkých smeroch a dodržiavame všetky nariadenia stopercentne.

Ako súčasť diplomovej práce sme navrhli zelené opatrenia, ktoré sme aplikovali na Váš hotel. Ako prvá je fotovoltaická elektrárň. Je to podľa Vás dobrý návrh ?

Ano, fotovoltaická elektrárň, je pre hotel zmysluplný návrh. Pri tomto navrhnutom projekte sa mi páči hlavne rýchla návratnosť aj napriek vysokej cene investície. Kľúčová je aj myšlienka udržateľnosti, ktorá by nie len znížila naše náklady, ale je aj atraktívna pre hostí, ktorí dbajú na zelené opatrenia.

Mal by hotel na takúto investíciu peniaze ?

Nakoľko Ibis patrí do nadnárodnej spoločnosti investícia by mohla byť ľahko spolufinancovaná matkou. V roku 2019 mal náš hotel rekordné tržby, ktoré sa síce počas obdobia Covidu museli využívať na dopĺňanie chodu hotela, avšak po znovuo tvorení všetkých zariadení sme sa veľmi rýchlo spamätali a hotel sa dostal opäť do zelených čísel, a preto by po finančnej stránke nemal nastať problém. Avšak prezentácia projektu by bola kľúčová pre vedenie spoločnosti resp. pre technické oddelenie. Myslím si, že momentálna verzia projektu by bola priechodná a investícia schválená.

Prečo hotel doteraz takýto systém nemá ?

Majiteľom budovy v ktorej sa Ibis Bratislava centrum nachádza nie je spoločnosť Accor, ale tretia strana. Náš hotel je nájomca, a takto technicky rozsiahly projekt si vyžaduje súčinnosť majiteľa budovy, a taktiež ďalších nájomcov, ktorí sa v budove nachádzajú. Bolo by nevyhnutné začať rokovania s majiteľom, a taktiež získať súhlas od všetkých nájomníkov.

Ako druhé opatrenie sme uviedli vysokotlakové sprchové hlavice, ktoré dokážu ušetriť počas sprchovania až 40% vody. Finálna cena je 3036 Eur. Je pre hotel tento navrhnutý projekt atraktívny ?

Investícia do vysokotlakových sprchových hlavíc nie je pre hotel z finančného hľadiska náročná, ale zato ju pokladám za efektívnu. Nákup by mohol prebehnúť jednorázovo a technické oddelenie by tieto sprchové hadice mohlo postupne meniť vzhľadom na obsadenosť izieb.

Mal by hotel na takúto investíciu peniaze ?

Áno, hotel by mal na túto jednorazovú investíciu financie.

Ako s posledným sme prišli so zeleným návrhom, ktorý sa týka šetrenia energie na hotelových izbách. Ide o kartový systém, kedy sa elektrická energia na izbe dá používať len keď je hosť prítomný a vloží do nástenného panelu kartu na odomykanie dverí izby. Aky je Váš názor na tento návrh ?

Navrhnutý projekt by bol akceptovateľný z krátkodobého investičného hľadiska, tak ako pri sprchových hlaviciach, ale technické prevedenie by si vyžadovalo oveľa rozsiahlejšie technické plánovanie projektu, a tiež následnú realizáciu. V každom prípade ide o veľmi efektívnu nadstavbu už existujúceho hotelového kartového systému, a to nie len z hľadiska návratnosti, ale tiež udržateľnosti a modernizácie hotela.

Mal by hotel na takúto investíciu peniaze ?

Áno, hotel by na túto investíciu mal finančné prostriedky a nevyžadovalo by si to ani vyššie schvaľovanie projektu.

Myslíte si, že sa niektoré z vyššie spomínaných návrhov niekedy v hoteli Ibis Bratislava centrum zrealizujú ?

Podľa môjho názoru ide o veľmi zaujímavé a efektívne návrhy projektov, ktoré sú v súčinnosti s ideológiou našej spoločnosti, ktorá silno dbá na udržateľnosť vo všetkých jej hoteloch. Veľkou výhodou je nie len ich zelená stránka, ale taktiež znižovanie nákladov na energie, čo je veľká téma dnešných dní. Sú to prijateľné návrhy a som presvedčený o tom, že časom sa všetky tieto opatrenia v hoteli Ibis Bratislava centrum objavia. Pre mňa osobne je najzaujímavejší fotovoltaický systém a bol by som veľmi rád, ak by bol

súčasťou hotela v podobnom rozsahu ako je to navrhnuté vo Vašej diplomovej práci, ale ako som už spomínal schvaľovací proces projektu by bolo nutné konzultovať s našou centrálou.

4.5 Diskusia

Udržateľnosť by mala byť súčasťou našich životov a ľudia by sa mali snažiť čo najmenej zaťažovať planétu vo všetkých možných sférach. Európska únia sa snaží ľuďom ukázať a motivovať ich k lepšiemu správaniu v tomto aktuálnom probléme a je veľmi dobré, že si vytýčila ciele, ktoré sa spoločnými silami dokážu naplniť. Cestovný ruch patrí k sfére, ktoré majú vysoký podiel na znečisťovaní našej planéty, a práve preto sme sa rozhodli v praktickej časti tejto práce prísť s návrhmi, ktoré podporujú Európsku zelenú dohodu ako takú a majú udržateľný význam pre cestovný ruch aby sa postupne znižovala jeho záťaž na planétu. Hotelierstvo je priemysel, kde je mnoho možností na zlepšenie a z toho dôvodu sme sa rozhodli prísť s návrhmi práve tu. Bratislavský hotel Ibis Bratislava centrum, ktorý sme si určili ako náš objekt skúmania sa síce snaží byť udržateľný, ale my sme prišli s ďalšími opatreniami, ktoré by ich imidž udržateľného hotela mohol ešte zlepšiť. Všetky naše návrhy sa týkajú znižovania energií, takže aj emisií CO₂. Najrozsiahlejšia, a teda aj najviac finančne náročná je fotovoltaiická elektrárň, ktorá si dokáže vyrobiť elektrickú energiu zo slnečného žiarenia. Hotelu týmto znižuje záťaž pre planétu, a zároveň náklady. Podľa generálneho riaditeľa hotela ide o dobre vypracovaný projekt, avšak problém je, že hotel je len nájomca a takýto projekt musí byť schválený majiteľom budovy. Tu narážame na problém, že väčšina hotelov, hlavne vo veľkých mestách je len prenajímateľ, a takéto rozhodnutia nemôžu robiť sami alebo sa nachádzajú na miestach, kde fotovoltaika nie je vhodná. Ďalšie opatrenie sú sprchové hlavice, ktoré dokážu šetriť až do 40% vody pri sprchovaní. Tento návrh berieme za veľmi prínosný, ktorý nie je finančne náročný a veľmi ľahko prevediteľný. Myslíme si, že v praxi by po takejto možnosti mali siahnuť všetky hotely, a tak isto s nami súhlasí aj generálny riaditeľ hotela Ibis Bratislava centrum. Posledné opatrenie je izbový šetrič elektrickej energie, ktorá sa spustí len po vložení hotelovej karty do nástenného panelu. Tento systém by mal mať každý väčší moderný hotel. Ibis Bratislava centrum má až 120 izieb, takže je to veľmi vhodné opatrenie, ktoré si však podľa riaditeľa hotela vyžaduje oveľa väčšie technické plánovanie a realizáciu než sme navrhli my v diplomovej práci.

Podľa nášho názoru, ide o vhodné zelené opatrenia, ktoré sú aplikovateľné do praxe a v dnešnej dobe by ich mohol obsahovať každý hotel, ktorý ma možnosť, dbá na udržateľnosť, ale tiež na znižovanie svojich nákladov. Udržateľnosť totiž nemusí byť o finančnej záťaži, ale tiež šetrení, a to je podľa nášho názoru krásne spojenie starostlivosti o planétu a businessu ako sme sa snažili ukázať aj my v tejto práci.

Záver

Udržateľnosť sa stáva neoddeliteľnou súčasťou našich život v rôznych sférach a inak na tom nie je ani cestovný ruch. Za hlavnú iniciatívu za zelenšiu budúcnosť v Európe považujeme Európsku zelenú dohodu, ktorá si za cieľ dala hlavne zníženie skleníkových plynov v Európe, ale tiež ďalšie zásadné opatrenia ako je obmedzenie hladomoru, čistejšia voda atď. Tieto konkrétne ciele majú byť splnené do roku 2050. Opatrenia sa týkajú napríklad budov, potravy, ale tiež dopravy, takže môžeme konštatovať, že táto problematika je úzko spojená s cestovným ruchom, ktorý je súčasťou všetkých spomenutých oblastí. V spojení s cestovným ruchom nachádzame bližšie a konkrétnejšie riešenia pod taktovkou Svetovej organizácie cestovného ruchu UNWTO, ktorá určila svoju Agendu pre trvalo udržateľný rozvoj, ktorá by mala byť splniteľná do roku 2030. Pod Agendu 2030 od UNWTO spadajú mnoho iniciatív a programov ako napr. zvyšovanie povedomia o udržateľnom cestovnom ruchu a vytváranie kapacít. UNWTO pomáha krajine v rozvoji schopností a nástrojov na podporu udržateľného cestovného ruchu alebo podporuje nízkouhlíkové riešenia v cestovnom ruchu a pomáha cestovnému ruchu prispôbiť sa dôsledkom klimatických zmien. V Európe sa začíname stretávať s čoraz viac zelenými opatreniami v cestovnom ruchu, najčastejšie v doprave a v ubytovacích zariadeniach- hotelierstve. Z tohto dôvodu sme sa rozhodli v praktickej časti diplomovej práce zamerať na hotelierstvo. Vybrali sme si celosvetovú sieť hotelov Accor, ktorá sa silno zaujíma o udržateľnosť a praktizuje vo svojich hoteloch rôzne zelené opatrenia pod svojou vlastnou agendou, Planet21. Sama si pre svoje hotely určila udržateľné ciele ako napríklad nulové plasty vo všetkých hoteloch, separovanie a maximálne možné zníženie odpadu, obmedzenie plytvaniu jedla alebo eco hygienické produkty pre hostí a eco čistiace prostriedky. Pod hotelovú sieť Accor patrí aj hotel v našom hlavnom meste, Ibis Bratislava centrum, ktorý sme si vybrali ako náš objekt skúmania. Ide o 3 hviezdíčkový hotel, ktorý sa nachádza v centre Bratislavy na zámočkej ulici smerom na Bratislavský hrad. Ibis Bratislava centrum má 120 izieb, ktoré sa rozprestierajú na 5 poschodiach. Je to starší hotel, ktorý bol otvorený v roku 2003 a poslednou rekonštrukciou prešiel v roku 2010. Keďže ide o hotel, ktorý patrí pod veľkú hotelovú sieť musí spĺňať ich nariadenia a opatrenia, a výnimku nemajú ani tie udržateľné. Po návšteve a podrobnom skúmaní hotela a rozhovormi so zamestnancami sme zistili, že dodržia nariadenie nulových plastov v celom hoteli, snažia sa o neplytvanie jedla, ale tiež odmeňujú svojich lojálnych

hostí bodmi v ich programe pre členov Accoru zato, že si nedávajú každý deň upratať izbu a meniť uteráky, čím sa zníži množstvo praného prádla, čistiacich prostriedkov a vody. My sme prišli s ďalšími návrhmi, ktoré by tomuto hoteli pomohli byť ešte viac zeleným a zároveň z dlhodobého hľadiska znižujú náklady na prevádzku hotela, a taktiež sú v súlade s Európskou zelenou dohodou, keďže znižujú emisie CO₂ a šetria vodu. Najzásadnejší návrh je nasadenie fotovoltaických panelov na strechu hotela, ktoré produkujú elektrickú energiu, ktorú by hotel čerpal pre svoju prevádzku. Ďalší z návrhov je výmena obyčajných sprchových batérií za vysokotlakové, ktoré dokážu znížiť spotrebu vody až do 40%. V neposlednom rade je to izbový kartový systém na šetrenie elektrickej energie. Bez vloženia hotelovej karty v izbe nefunguje elektrická energia, a tak hostia nemôžu pri odchode z izby nechávať zapnuté svetlá a elektrické spotrebiče. Aj keď fotovoltaika je vysoká investíciu jej návratnosť je do 5 rokov, čo pri tejto sume veľmi prijateľné. Ostatné dva návrhy a investície majú dlhšiu návratnosť, ale ich investícia nie je vysoká. V konečnom dôsledku sú určite výhodné či už z hľadiska udržateľnosti, ale tiež znižovania prevádzkových nákladov hotela Ibis Bratislava centrum.

Zoznam použitej literatúry

1. Accor-commitment, [Online] 2023. Dostupné na internete: <https://group.accor.com/en/commitment/our-sustainable-actions/food>
2. BARNAUL, Etnokultúrne a etnosociálne procesy v cezhraničnom priestore Ruska a Strednej Ázie / ed. vyd. PC. Daškovského. – Barnaul:Vydavateľstvo Alt. un-ta, 2016.
3. Commission Europa [Online] 2019. Dostupné na internete: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_en#key-steps
4. Consilium Európa, [Online] 2019. Dostupné na internete: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/green-deal/>
5. European Union, Flash Eurobarometer 499 – Attitudes of Europeans toward tourism – Oktoberb 2021 (2021), ISBN 978-92-76-43736-9
6. Ferrer hotels, [Online] 2023. Dostupné na internete: <https://www.ferrerhotels.com/travellost/en/what-a-sustainable-hotel-is/>
7. GÚČIK, M. Cestovný ruch, úvod do štúdia. Banská Bystrica: Slovak – Swiss Tourism, 2010. ISBN 978-80-89090-80-8
8. GÚČIK, M., GAJDOŠÍK, T., LENCSÉSOVÁ, Z., 5. Mezinárodní kolokvium o cestovním ruchu, Brno, 2014, ISBN 978-80-210-7586-6
9. Hwang, J.; Choi, J.K. An investigation of passengers' psychological benefits from green brands in an environmentally friendly airline context: The moderating role of gender. Sustainability 2018.
10. Chernyshev, I. Employment, Green Jobs and Sustainable Tourism. [Online] 2021. Dostupné na internete: http://webunwto.s3.amazonaws.com/imported_images/48535/chernyshev_conf2017manila_central_paper.pdf;
11. ILO. Sustainable development, decent work and green jobs. Report V. International Labour Conference. 102nd Session, 2013
12. Joanes, T. Personal norms in a globalized world: Norm-activation processes and reduced clothing consumption. J. Clean. Prod. 2019. ISBN 212 94 949.
13. KEMP, D. 1998. The environment dictionary. 1. vyd. Londýn: Routledge, 1998. ISBN 0-415-12752-1.

14. Kulovesi, K. (2017) EU Emissions Trading Scheme: preventing carbon leakage before and after the Paris Agreement, in Leal-Arcas, R. (ed.) Research handbook on EU energy law and policy. Cheltenham: Edward Elgar, 417–431; Lindberg, M. B. (2019) The EU Emissions Trading System and Renewable Energy Policies: Friends or Foes in the European Policy Mix? *Politics and Governance*. 7, 1: 105–123.
15. KUREK, W., FARACIK, R., MIKA, M., PAWLUSIŃSKI, R., PITRIUS, E., PTASZYCKA-JACKOWSKA, D. (2008): *Turystyka*. Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa. ISBN 978-83-01-15294-9
16. Line, N.D.; Hanks, L. The effects of environmental and luxury beliefs on intention to patronize green hotels: The moderating effect of destination image. *J. Sustain. Tour.* 2016. ISBN 24, 904–925.
17. *Making Tourism More Sustainable - A Guide for Policy Makers*, UNEP and UNWTO, 2005, p.11-12
18. *Making Tourism More Sustainable - A Guide for Policy Makers*, UNEP and UNWTO, [Online] 2005. Dostupné na internete: <https://www.unwto.org/sustainable-development>
19. MATLOVIČOVÁ K., KLAMÁR R., MIKA M. (2015): *Turistika a jej formy*, Prešovská univerzita, Grafotlač Prešov, ISBN 978-80-555-1530-4
20. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, [Online] Dostupné na internete: <https://www.minzp.sk/klima/europska-zelena-dohoda/>
21. Oberthür, S. (2019) Hard or Soft Governance? The EU's Climate and Energy Policy Framework for 2030. *Politics and Governance*. 7, 1: 17–27.
22. PAGE, Stephen – Joanne CONNELL. 2008. *Sustainable tourism: Critical concepts in the social sciences*, 1. vyd. Londýn: Routledge, 2008. ISBN 978-0-415-43901-5.
23. Parker, C. F., Karlsson, C. and Hjerpe, M. (2017) Assessing the European Union's global climate change leadership: from Copenhagen to the Paris Agreement. *Journal of European Integration*. 39, 2: 239–252.
24. Poschen, P. *Decent work, green jobs and the sustainable economy: Solutions for climate change and sustainable development*. Routledge, London, UK, 2017
25. ROBBINS, P. 2007. *Encyklopedia of environment and society*. Londýn: SAGE Publications, Inc., 2007. ISBN 978-1-4129-2764-1.

26. See also Vihma, A. (2019) What's next for UN climate negotiations? The UNFCCC in the era of populism and multipolar competition. FIIA Briefing Paper, 2019 [Online] Dostupné na internete: https://www.fii.fi/wp-content/uploads/2019/03/bp257_un_climate_negotiation-1.pdf.
27. See Goldthau, A. and Sitter, N. (2019) Regulatory or Market Power Europe? EU Leadership Models for International Energy Governance, in J. M. Godzimirski (ed.), *New Political Economy of Energy in Europe*. Cham: Palgrave, 27–47;
28. Siddi, M. (2016) The EU's Energy Union: A Sustainable Path to Energy Security? *The International Spectator*. 51, 1: 131–144;
29. Siddi, M. (2019) The EU's Botched Geopolitical Approach to External Energy Policy: The Case of the Southern Gas Corridor. *Geopolitics*. 24, 1: 124–144.
30. Stredná odborná škola Stará Turá-elektronika, [Online] 2023. Dostupné na internete: http://www.sosstaratura.sk/projekty/obnovitelne-zdroje-energie-fotovoltika/co-je-fotovoltaika.html?page_id=1323
31. Sustainable Development Commission, [Online] 2019. Dostupné na internete: https://www.sd-commission.org.uk/pages/history_sd.html
32. Szulecki, K. (2016) European energy governance and decarbonization policy: learning from the 2020 strategy. *Climate Policy*. 16, 5: 543–547.
33. Tourism4sdgs, Sustainable Development, [Online] 2019. Dostupné na internete: <https://tourism4sdgs.org/tourism-for-sdgs/tourism-and-sdgs/>
34. UN Sustainable development goals [Online] 2023. Dostupné na internete: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>;
35. UNWTO Sustainable Development of Tourism, [Online] 2012. Dostupné na internete: <http://sdt.unwto.org/en/content/about-us-5>;
36. UNWTO, [Online] 2023. Dostupné na internete: <https://www.unwto.org/tourism4sdgs>
37. UNWTO, [Online] 2023. Dostupné na internete: <https://www.unwto.org/tourism-statistics/key-tourism-statistics>
38. Wang, J.; Wang, S.; Wang, Y.; Li, J.; Zhao, D. Extending the theory of planned behavior to understand consumers' intentions to visit green hotel in the Chinese context. *Int. J. Contemp. Hosp. Manag.* 2018. ISBN 30, 2810–2825.
39. ZSE-Fotovoltika, [Online] 2023. Dostupné na internete: <https://www.zse.sk/fotovoltika>